

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

▪ RØNSHOVED ▪

HØJSKOLES AARSSKRIFT

Men immer det dages dog paany
hvor Hjerterne Morgen vente-

HØJSKOLEN VED FLENSBORG FJORD

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN
1951

▪ RØNSHOVED ▪

HØJSKOLES AARSSKRIFT

Men immer det dages dog paany
hvor Hjerterne Morgen vente-

HØJSKOLEN VED FLENSBORG FJORD

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

1951

HÁVAMÁL

(Den højes tale)

Dette ældgamle nordiske digt fortæller om »den højes« (Odins) gode råd til den unge, der skal ud i livet. Her i Valdemar Rørdams pragtfulde gendigtning. Læs det nogle gange!

Sandt var det sagt, o Bjovulv,
snoede Tråde jeg så;
ud over Helte og herlige Mænd
fra Nornens Hånd de lå.
Det véd alene den, som er vis,
at vare sin Fod på Vej.
Der ligger usynlige Tråde, —
vogt dig, ser du dem ej?

Når ind du træder i Hallen,
se dig da hastig om,
og mærk dig, om andre Døre der er
end den, hvorigennem du kom.
Tit møder Fjender med dragne Sværd
en Mand i den Fremmedes Hal,
og ingen ønsker at falde
før eengang, når han skal.

Dog Dåren frygter den kommende Dag
og våger den værende Nat;
når Rødkam kalder til Våben,
er han rystehændet og mat.
Frisk og tvættet du ride til Strid,
vel striglet være din Grå!
Det skal en Ravn kunne vide,
hvem Gilde den reder sig på.

Til Fred kan ingen Mand sig fly.
 Gak heller frejdig frem,
 og fang den på din Sværdsodd,
 så følger den med dig hjem.
 Stråler Huset af arvet Guld
 til Fryd for den fattige Gæst,
 den Sejr du selv har vundet
 pryder dog Salen bedst.

Små Stuer vælger en Blind sig.
 Dær finder han Vej langs Væg,
 og hører han Hønen kagle derinde,
 så tænker han sig til Æg.
 Men den, hvem Guderne gav at se
 blot længer, end Sengen er lang,
 han træder udenfor Døren
 og ser over Dal og Vang.

Mangt kan hentes ude,
 men Hænder må føres med.
 Bind din Brog, tag dine Våben,
 Vejen er dær: afsted!
 Men vær mæt, når du går. Det ved du ikke,
 hvor der venter dig Fad,
og den bærer Hjærtet blodigt,
som beder ved Døren om Mad.

Lad Byrderne blive hjemme,
 de båder ej gangende Mand.
 Dog ved jeg een Byrde, der båder;
 den bærer dig: din Forstand.
 Men pral helst ikke! Sæt dig ned,
 se dig forsigtig rundt!
 Hvor tavs og klog Mand kommer,
 times ham intet ondt.

Dog svarer den Vise modigt
 og skæmter med Mænd over Bord.
 Ved Tærskelen mærker man Stuens Luft.
 Mands Art på Tungens Ord.
 En Tåbe skæmmer sig selv i Lag,
 skulende sidder han kvær,
 til Øllet virker; så plaprer
 sin Elskov han ud for enhver.

Se, Høj råber Muld til Hav,
 og Hav råber Vand til Høj;
 de råbte hver Sit i tusende År,
 og Blæsten med Ordet fløj.
 Taler de Fremmede ej dit Mål,
 og rømte din hyrede Tolk,
 da sig dit Sværd dine Tanker,
 eller søg dit fædrene Folk!

Hvert Land har sine Guder
 og sine hellige Sten;
 hundrede Skyer går under Himlen,
 Himlen er selv kun een.
 Tag Mændenes Ord i Hænderne,
 og vej dem imod og imod!
 Pløjes vil der og harves,
 skal Høsten engang vorde god.

Årle var Folk påfode,
 det første Hanerne goel;
 nu står de og lytter til stærke Kvad
 på Højen om Talerens Stol.
 Den Gråhærdedes Ord skal du aldrig belé,
 skønt han mangler en Tand eller to;
 fordum brød han Vejen
 og byggede Folket en Bro.

Stormslidt står den enlige Eg
over Bølgernes brusende Sti,
årle med bladløs Krone,
og Blæsten suser deri.
Mand er Mands Lyst. Jeg så det dog,
i Hjærterne så jeg ind:
*Sorg æder i den, som aldrig
har En at sige sit Sind.*

Har du en Ven? Det synes dig,
I har suget af samme Bryst.
Glad du løber imod ham
og lytter efter hans Røst.
Jeg siger dig, tit skal du søge din Ven,
tale med ham og tømme hans Horn!
*Snart, hvor ingen vandrer,
voxer der Tidsel og Torn.*

Har du en god Ven bosat
en Dags Ridt bort fra din Vej, —
spor Traveren! Det er en Genvej, Mand,
og du fortryder det ej.
Men taber Gråmand end sin Sko
udenfor Uvens Led,
tro mig, kortest er der
tre Mil frem til en Smed.

Ej taler Ven til Vilje,
hvas er den gavnlige Lud.
Alt er bedre end utro Venskab,
det river Indvolden ud.
Vær tavs og kold mod den slette Mand,
ej tør din Sorg han se;
det er Ild i den åbne Vunde,
når Uslingen ynker din Ve.

Du tør ikke dadle nogen,
 fordi han har Elskov kær;
 tiest er den vel ringere Mand,
 som regner den lidet værd.
 Foruden Solskin grønnes
 end ej det mindste Siv.
*Den, som agter ej Livets Lyst,
 hvad skulde vel han med Liv.*

Da rask jeg var i min Ungdom,
 red jeg mig under Ø.
 Lær vindende Ord imens du lever,
 og le med den hvide Mø!
 Uærlig er Hvisken med anden Mands Viv,
 møder end hun dig mild.
*Der vorder koldt i Stuen,
 hvor splittet er Arnens Ild.*

Men ved du en ærlig Kvinde,
 til hvem du gjerne vil gå
 og skifte med hende Elskovsord
 og Glæde derudaf få, —
 da skal du love godt
 og holde dit Løfte fast!
*God er Gaven Kærlighed
 og aldrig kendt i en Hast.*

Vidt omkring mellem Slægterne
 har jeg set og søgt.
 Tossen så jeg til Elskov slumpe
 men aldrig slumpe til Kløgt.
 Vinder han Mø, eller vinder han Guld,
 det volder ham kun Fortræd;
 med Kisterne voxer hans Hovmod,
 og Dumheden voxer med.

Godt er dog Guld i gæv Mands Hånd,
 du smykker dit arvede Hus
 og samler hædrede Gæster
 og byder dem Horn og Krus.
 Den, som ejer een Skjorte kun,
 ham skænker du strax een til,
 og du ruster din rige Skude
 og rejser, hvorhen du vil.

Men Solskin er bedst for Slægternes Børn,
og rask er bedre end rig,
 om Helsen en Mand kan eje
 og lever uden Svig.
 Dog er du ej derfor druknet,
 om end du har Vand i din Båd:
 een Syg glæder sig over sin Søn,
 een glæder sig over sin Dåd.

Til Hest har jeg set den Halte,
 den Døve var dygtig i Strid,
 men Liget er kun til liden Gavn,
 bedst er den levende Tid.
 Dog Fæ dør, og Frænder dør,
 og selv dør du engang.
Dommen over dig bliver,
og Mindets evige Sang. —

SMAAT OG STORT OM DET FOLKELIGE DANMARK

Fhv. kirkeminister Arne Sørensen nævner i sin læseværdige bog »Mellem Vest og Øst«, hvordan han oplevede det grundtvigske i Amerika. Han mødte det mange steder, men mest karakteristisk i Kronborg forsamlingshus langt ude paa landet i Nebraska, en aften i snestorm.

»Man saa ned over en forsamling af republikanske farmere i Nebraska. Deres biler, deres tøj, deres kaffeservering og deres sprog og manerer var paa ingen maade forskelligt fra tusinder af andre amerikanske farmeres i Nebraska. — — Men der var noget andet i stuen end sædvanligt i amerikanske forsamlinger, en aabenhed, en menneskelighed, en tolerance, eller for at sige det, som det skal siges, en sans for »alt stort og skønt herneliden«, som hverken skyldtes det republikanske parti eller Nebraska. Det var det grundtvigske, det, grundtvigianerne selv kalder det folkelige — det, københavneren plejer at grine af, uden at ane, at det ogsaa er krøbet ind i ham og har været med til at gøre ham til demokrat og menneske.

Større sejr for noget som helst fra Danmark har jeg aldrig oplevet end i dette lille forsamlingshus. Sproget var væk, og det var yderst lidt, disse mennesker vidste om Danmark, men de var anderledes, de var rigere i sindet end deres naboer — — —«

*

Det folkelige er vanskeligt at forklare, og jeg har slet ikke til hensigt at forsøge derpaa i denne artikel. Men vi kan pege paa dets ytringsformer og spore dets virkninger, og det kan godt have sin betydning at klare sig noget af dette i det Herrens aar 1951. Det folkelige er nemlig *det i bedste forstand særligt danske*, og

det ligger bag ved saa at sige alt det i nutidens Danmark, som vi nødigst ville undvære. Det har nemlig omskabt vort land, saa det i dag er ganske anderledes beboet og beboeligt end for 100 aar siden, noget, man særlig ofte kommer til at tænke paa, naar man bor i grænselandet. — Lad mig nævne nogle eksempler.

En flok gamle sydslesvigere kommer paa besøg og skal se højskolen. Ude i skolegaarden bliver de staaende og kigger meget interesseret paa en lille græsplæne. Der er ikke noget som helst særligt ved den plæne. Den er nogenlunde pænt slaaet, og den er nogenlunde lige i kanterne. Der findes akkurat magen til den i 100.000 danske haver. »Hvorfor staar de og kigger paa den plæne?« spørger jeg den danske lærerinde, der ledsager de gamle. »Jo,« siger hun, »for der findes ikke en saadan plæne i hele Sydslesvig.« Jeg har siden kigget efter og maa indrømme, at lærerinden har ret. For hundrede aar siden var denne plæne ogsaa utænkkelig i Danmark.

Det er en lille ting — tilsyneladende — men de smaa ting genspejler saa ofte de store. Det samme, der forklarer græsplæ- nens tilstedeværelse, ligger ogsaa bag vor konkurrenceevne paa verdensmarkedet. For 100 aar siden var det danske smør om- trent usælgeligt. Ville vi afhænde det uden for landets grænser, maatte vi kalde det Kieler Butter, og saa kneb det endda at komme af med det, selv til meget beskedne priser. Men da den aande- lige vækkelse, som vi her kalder det folkelige, havde grebet sindene, erobrede vi førstepladsen, og den har vi stort set holdt siden. Maaske er det paa sin plads at minde om, at det ikke var den faglige uddannelse, der skabte vor enestaaende position. Landbrugsskolerne var paa det tidspunkt knap nok kommet i gang. Nej, faglig dygtighed er ikke det, man begynder med, men det, man erhverver sig, naar ellers aanden er redbon. Og faglig dygtighed og gode faglige uddannelsesanstalter nytter kun lidt, i sig selv. Der maa først og fremmest være vilje, vaagenhed, per- sonlig solidaritet, ansvarsfølelse, karakter, og det kan det faglige ikke skabe. Det er det folkelige, der har skabt vor førsteplads, og den taber vi, hvis vi anser det faglige for at være det ene afgø- rende. Der er nemlig det mærkelige forhold, at er det *kun* det faglige, der interesserer os, saa mister vi ogsaa den faglige dygtig-

hed. Dette betyder naturligvis ikke nogen underkendelse af landbrugsskolernes betydning og indsats. De fleste landbrugsskoleforstandere vil tværtimod helt ud godkende denne vurdering, fordi de vedkender sig den folkelige rod.

Det, Arne Sørensen mødte derovre i den fjerne stat i Amerika, var det Danmark, vi kender saa godt. Det var forsamlingshusenes, ungdoms- og foredragsforeningernes, gymnastikkens og højskolesangbogens Danmark. Mødernes, de fælles kaffebordes og først og fremmest de levende hjemms Danmark. Det er vist ikke altid, vi vurderer det tilstrækkelig højt. Vi er blevet saa »kritiske«. Er der nu ogsaa noget ved alt det? Kristen Kold, som dog nok kunne hamle op med vor tids mennesker i indsigt og aandsevner, var mere beskeden. Han oplevede ordets og aandens magt, naar hans mor fortalte historier, som hun endda havde fortalt mange gange før. Han opdagede, at der var forskel paa husene i Thisted. Solen skinnede helt anderledes festligt i de hjem, hvor der blev fortalt noget, selv om det endda var noget saa aandeligt beskedent som spøgelseshistorier — end i de hjem, hvor det kun var slid og slæb, kortspil etc. Kaffen smagte bedre, der var hyggeligere og bedre at være i de huse, hvor ordet lød. Havde Kold levet i en senere tid, ville han sikkert have nævnt højskolesangbogen i samme forbindelse. Der er godt at være i de hjem, hvor højskolesangbogen bruges flittigt.

Vi sang temmelig ofte i mit barndomshjem. Og som student følte jeg mig godt hjemme i den grundtvigske »Studenterkreds«, ikke fordi foredragene var bedre der end i den flotte »Studenteforening«. Jeg husker desværre kun meget lidt af de mange gode foredrag, jeg hørte i min studentertid. Men i Studenterkredsen *sang* man. Der var noget at samles i og om. I Studenteforeningen med de fornemme talere, det evige bifald, »vanvittige aften« etc. kunne der naturligvis være festligt, men udbyttet var ofte tvivlsomt. Og jeg glemmer aldrig en aften, hvor I. C. Christensen skulle tale. Han var paa det tidspunkt saa afgjort landets største politiske personlighed. Salen var da ogsaa fyldt til sidste plads, da han besteg talerstolen. Han indledede med at sige, at han gerne ville have, vi begyndte med at synge en sang. Det var han vant til, naar han holdt foredrag. Han foreslog, at vi sang »I

Danmark er jeg født —«, og han sang selv for med sin brede jyske degnestemme. Jeg formoder, at de allerfleste af forsamlingen kendte sangen, men saa at sige ingen sang med. Der var halvhøj snakken, smaafnisen, skramlen med stole etc., mens I. C. selv tilsyneladende uanfægtet sang vers efter vers. Det bød danske studenter en god dansk fædrelandssang og Danmarks førende politiker. Jeg tror ikke, han gjorde bemærkninger i anledning af studenternes topmaalte uforskammethed eller dumhed, men jeg tror, han var utilpas, da han tog fat paa foredraget.

Nej, i Studenterforeningen naaede det folkelige aldrig ind. Jeg husker ikke, der er blevet sunget een eneste ordentlig fædrelandssang i Studenterforeningen udover den nævnte. Men det kan vel ikke være rigtigt. Ellers var sangene nye og gamle studenterviser, som regel af ret tvivlsom lødighed. Nej, saa er kulturniveauet ganske betydeligt højere i forsamlingshusene, hvor det folkelige Danmark stadig lever. Mon ikke ungdomskommissionen, der har saa travlt med at kritisere forholdene paa landet, skulle rette sin missionsiver noget mere mod Studenterforeningen. Saa vidt jeg ved, er forholdene der stort set de samme som i min studentertid.

Nej, saa havde jeg som ung højskolelærer paa Askov en oplevelse af helt anden art. Jeg blev af en elev inviteret paa besøg i hans hjem. Det var hos en kendt landstingsmand. Besøget blev indledet med eftermiddagskaffe. Saa snakkede vi lidt. Men snart kom højskolesangbogen frem. Landstingsmanden sang selv for. Og nu sang vi den ene sang efter den anden. Hele eftermiddagen gik dermed. Saa havde vi en lille aftensmadspause, og saa sang vi igen. Samværet sluttede med aftenkaffe og aftensang. Vi havde praktisk talt sunget hele besøget igennem, og jeg kan huske, jeg med en vis undren konstaterede, at vi havde haft en dejlig eftermiddag og aften, for selv om jeg var vant til at synge fra mit hjem og fra Studenterkredsen, ville jeg dog paa forhaand have ment, at dette her var lidt for rigeligt. Jeg har siden altid haft en særlig tillid til denne landstingsmand, en tillid, som aldrig er blevet skuffet, og jeg er temmelig sikker paa, at meget ville være bedre, hvis adskilligt flere af vore rigsdagsmænd kunne finde glæde i at sidde og synge vore ypperlige danske sange en hel

eftermiddag. Den faglige dygtighed gør det ikke, heller ikke paa rigsdagen. Det, det kniber med, er den folkelige samhørighedsfølelse og den dermed følgende evne til at skelne mellem stort og smaat, den folkelige rodfæstethed, der giver retning og linie i vurderingen af hverdagens problemer.

Men selv om vi i højskolens og de folkelige kredses Danmark virkelig oplever den lykke at blive glade ved at synge og at kende en mængde sange, vil jeg dog gerne understrege, at vi mange steder burde synge adskilligt mere.

Der er vist ikke saa forfærdelig mange steder, hvor man f. eks. synger morgensang hver søndag morgen. Og ved de mange gilder rundt om burde det være en uskreven lov, at man i hvert fald sluttede med en aftensang, og helst skulle man ogsaa naa at synge adskillige af vore folkelige sange. I hvert hjem burde der findes saa mange sangbøger, at sangen kunne faa en naturlig plads baade i den almindelige hverdag og da navnlig, naar man kaldte til fest. Saa kunne man til gengæld spare lidt paa de saakaldte lejligheds-sange ved de store familiebegivenheder. Ogsaa lejligheds-sange kan være ret fornøjelige, og vi kan vel ogsaa nok udholde en enkelt eller to, men hvis der bliver saa mange af dem, at der ikke bliver tid eller trang til at bruge højskolesangbogen, saa sænker vi niveauet og gør os selv mere fattige, end vi behøver at være. Tænk paa det, I gamle højskoleelever, som læser dette.

Det er sikkert ikke tilfældigt, at Arne Sørensen helt ovre i Amerika blev klar over, hvad der egentlig er Danmarks styrke. Naar vi kommer til udlandet, er der ting, vi ser tydeligere herhjemme, end naar vi gaar i det daglige og tager forholdene mere eller mindre som en selvfølge. I et finsk hjem ved den russiske grænse saa jeg en kvinde sidde og spinde paa en haandten, som hendes mand havde snittet til hende. Vi maa mere end hundrede aar tilbage for at opleve en saadan situation i Danmark. Vi skulle have kaffe, men det var umuligt at faa vore værtsfolk til at sætte sig til bords ved siden af os. Det kan vi lige saa godt opgive, sagde en af mine finske ledsagere. De synes ikke, de er fine nok til at drikke kaffe sammen med os. Ogsaa denne situation var utænkelig i Danmark i dag. Men den var særdeles tænkelig i Danmark for 100 aar siden. Det folkelige gennembrud har bety-

det, at ordene om lige værdighed i borg og hytte er blevet realitet. Det afgørende er ikke, hvad et menneske har, og hvor eller af hvem han har ladet sig føde. Det afgørende er, hvad han er. Og ethvert ærligt arbejde er lige værdigt.

Jeg har i Holland besøgt en meget dygtig og velhavende gaardejer. Der var meget at beundre, men hans hjem skuffede mig. Møblerne vor store og grimme. Man fik alt for tydeligt indtryk af, at hjemlivet levede man ude, paa restaurationer o. l. steder. I selve det menneskelige følte man sig ikke vederkvæget. Og i Sydøstholland har jo mange af os besøgt gaarde, hvor stald, lade og køkken gik i eet, uden skillerum af nogen art, saa kørerne kunne følge hver bid, husets folk førte til munden. Holland er vor farligste konkurrent paa verdensmarkedet, og vi kan lære en hel del af hollænderne paa flere omraader, men de hollandske hjem — og haver — taler ikke til mennesket som de danske. Der er utvivlsomt mange flotte og smukke hjem i Holland. Det ved vi blandt andet fra fremragende hollandske malere, der har skildret hollandske interiører. Men de 100.000 hjem er ikke kommet med. Det giver sig ogsaa udslag paa anden maade. Mon ikke Laurits Nielsen, Buskmose, har ret, naar han mener, at vi i det lange løb er hollænderne overlegne i eksporten af avlskvæg. Vort kvæg er nemlig helt anderledes gennemkontrolleret end det hollandske, der er et langt større materiale for haanden, fordi de mange er med. I Tyskland og andre steder har man søgt ad tvangsmæssig vej at faa bønderne med i kontrolforeninger o. l., men med saare beskedne resultater. Virkelige fremskridt forudsætter en vaagen befolkning, der selv kan sige ja til videnskabens og myndighedernes forslag og foranstaltninger. Vi skal naturligvis ikke herhjemme lægge os til hvile paa vundne laurbær, der er vel ogsaa et og andet, der kunne være bedre, men naar man nu næsten til stadighed hører al mulig kritik af landboforholdene, de unges uddannelse o. s. v., saa kan det vel ogsaa være paa sin plads at fremhæve, at trods alt er landbruget det erhverv, der i det sidste ti-aar har haft langt den største produktionsfremgang, og naar der er tale om udvandring, er det vel ogsaa en velkendt sag, at den danske landboudom er den del af vor befolkning, der overalt er mest velkommen. Derfor kan det vel ikke være

helt galt med dens uddannelse. Det, vort land i dag mest trænger til, naar der er tale om landbougdommen, er øgede muligheder for de unge til selv at komme i gang paa egen jord. Her kunne man saare nyttigt anvende de mange penge, som kunne spares paa dyre kommissioner. Pengene kunne bl. a. anvendes til vej-anlæg, drikkevandsledninger etc. i egne, hvor man baade trænger til øget befolkning og til bedre udnyttelse af værdierne.

Men dette blev et sidespring. Vi vender tilbage til udgangspunktet: styrken i det folkeligt-danske. Det er altid saadan, at et folks indre styrke først og fremmest viser sig i grænselandet, hvor forskellige kulturer mødes. Hvordan har det danske her klaret sig i løbet af de sidste hundrede aar? Der er det særligt glædelige at notere, at danskheden har været i uafbrudt fremgang. I 1840 ansaa tyskerne sejren for sikker. Hvor kunne de andet, naar overklassen, embedsstanden og byernes befolkning næsten var helt fortyskede. Baade fra Ærø og fra de otte sogne syd for Kolding sendte man tysksindede repræsentanter til Slesvigs stændersal. Da dansksindede i 1843 ville holde et møde i Haderslev, var det ikke muligt for dem at faa et lokale. I en anmeldelse i et dansk blad af et dansk sprogkort over Sønderjylland mener den danske anmelder, at kortets udgiver har vist en for fanatisk danskhed. For naar han skriver Haderslev, Aabenraa og Graasten i stedet for Hadersleben, Apenrade og Gravenstein, saa glemmer han, at de sidste navne nu siges af næsten alle, saa de gamle danske navne maa man regne for opgivne. Ja, saadan kunne en dansksindet mand se paa situationen i 1840. I 1950 er de tyske navne jo aldeles ude af sagaen, bruges i hvert fald højst af nogle enkelte meget fanatiske hjemmetyskere. Men dermed er ogsaa allerede antydnet, hvordan det dansk-folkelige har klaret sig i grænselandet. I hundrede aar har det danske været i stadig fremgang mod syd. Det danske Sønderjylland har ikke i mange aarhundreder været saa dansk som i dag. Det mærkes paa alle mulige omraader i grænselandets hverdag og kan jo da ogsaa læses af stemmetallene ved de forskellige valg, selv om man naturligvis maa tage visse forbehold paa grund af krigen, besættelsestiden og interneringen af hjemmetyskere lige efter 1945. Men vi har i hvert fald lov til at lægge saa meget i stemmetallene, at vi i dem ser linien fortsat ---

den folkelige danskheds stille og rolige rykken mod syd. Inden 1940 var der to sønderjyske sogne med tysk flertal, idag har ingen sogne tysk flertal. Ved valget i 1950 havde de to mest hjemmetske sogne (Udbjerg og Højer) kun mellem 30 og 40 % tyske stemmer. Ved valget i 1947 var der 10 sønderjyske sogne uden een eneste tysk stemme, i 1950 var der 19 sogne uden tyske stemmer. I Kegnæs paa Als var der i 1939 49 tyske stemmer (og tysk privatskole). I 1947 var der een tysk stemme i Kegnæs. Han maa aabenbart have følt sig ensom, for i 1950 var der nul tyske stemmer i sognet. I hele landsdelen havde tyskerne i 1939 15,9 % af stemmerne, i 1947 8 %, i 1950 endnu færre. De tyske stemmetal vil formodentlig stige noget igen, fordi ekstraordinære forhold har gjort sig gældende. Men der er ikke nogen grund til at tro, at de nogen sinde igen naar op paa 15,9 %. Ikke hvis udviklingen faar lov til at finde sit eget leje under fredelige forhold. Og saa er jo i dag ogsaa Sydslesvig kommet med i billedet. I dag stemmer 70.000 dansk i Sydslesvig (før krigen kun 4—5000). Det vil sige, at 38 % af den hjemmehørende befolkning bekender sig til danskheden (mod før krigen 3—4 %). De stemmer dansk uden noget som helst haab om en forestaaende grænseflytning. De ved, at ulemperne er større end fordelene ved i dag at bekende sig til Danmark i Sydslesvig. Hvorfor gør de det? Fordi ogsaa de er blevet grebet af rigdommen og styrken i det folkeligt danske. Naar sydslesvigske elever siger tak for deres højskoleophold, udtrykker de sig oftest saaledes: Her har vi for første gang i vort liv følt os frie og trygge. En sydslesvigsk mor svarede paa spørgsmaalet om, hvorfor hun sendte sine børn i den temmelig usle danske barakskole med en ung og uerfaren lærer i stedet for i den betydeligt flottere tyske: »Naar jeg tidligere sendte mine børn i den tyske skole, var der graad og tænders gnidsel. Naar de i dag skal i den danske skole, er der idel fryd og glæde.« Det er sansen for det menneskelige, som gennem Grundtvig og Kold og det folkelige Danmark har vundet indpas i den danske skole, og som griber om hjertet, selv over for elever, der i første omgang slet ikke forstaar det sprog, den danske lærer bruger i sin undervisning.

Vort statsstyre har gennem tiderne været saa som saa. Det

har været lidt op og ned. Paa det omraade indtager vi ingen særstilling. Men i det folkelige er vi stærke. Alt, hvad udlændinge beundrer hos os, alt, hvad vi selv nødigst ville miste, har udspring og grokraft derfra. Det gælder det aandelige, og det gælder det materielle, som iøvrigt aldrig lader sig adskille.

Jeg ved udmærket godt, at der er adskillige braadne kar ogsaa i det danske samfund. Det kunne man ogsaa skrive en artikel om og haabe paa, at det ville anspore til forsøg paa at rette fejlene. Jeg har imidlertid her villet fremhæve det, der er Danmarks styrke, iøvrigt fuldstændig klar over, at denne styrke ikke blot ejes af bestemte lag og kredse i vort folk. Det er — for igen at citere Arne Sørensen — ogsaa krøbet ind i københavneren og har været med til at gøre ham til demokrat og menneske. Den folkelige rigdom er vor forpligtende arv. Vi har modtaget den fra slægtledet forud for os. Vi maa bevare den og bringe den videre til slægterne, der kommer — som liv tænder liv.

Hans Haarder.

ER VI INDE I ET TIDSSKIFTE FOR HØJSKOLEN?

Den danske højskole indtager på flere måder en ejendommelig stilling i vort folk. Det gør den for det første derved, at den sætter en personlig udvikling som det centrale og ikke en faglig dygtiggørelse, derfor søger den ikke sine elever indenfor et bestemt erhverv eller blandt mennesker, der ønsker en bestemt uddannelse; den henvender sig netop til alle danske.

Det er almindeligt anerkendt af alle, der kender noget til udviklingen i Danmark gennem de sidste 100 år, at højskolen direkte og indirekte gennem sit arbejde har spillet en overordentlig stor rolle kulturelt, åndeligt, politisk og erhvervsmæssigt, samtidig med at mange i vort folk ikke kender højskolen andet end af navn, eller måske ikke engang det, eller opfatter den som en skole for den landboudom, der har gået i en lille landsby-skole, hvor den fik en utilstrækkelig undervisning, og efterhånden som børneskolen bliver bedre, og flere og flere får en mellem- eller realeksamen, bliver højskolen overflødig, og alligevel har navnet højskole en så god klang i folks øre, at fagskoler gang efter gang bruger ordet som slutning på deres navn. Og ofte standser udlændinge i forundring ved den skoleform, der er vokset frem helt på dansk grund i modsætning til vore andre skoleformer, der er kommet frem her i landet under indflydelse udefra og bærer præg af det, og her, i højskolen, synes de at finde nøglen til forståelsen af meget i Danmark, men så får de måske dernæst den oplevelse, at de første danske, de ønsker at tale med om spørgsmålet, kender meget mindre til højskolen, end de selv gør.

Uden højskolen nogen sinde har villet det, har udviklingen ført med sig, at det er landbefolkningen, og endda landbrugets unge, der i langt det største tal har besøgt højskolen som elever.

Det har ikke i mindste måde præget det centrale i højskolens undervisning, men visse traditioner, der var naturlige for det store flertal af eleverne, er skabt.

Højskolen har aldrig været tilfreds med, at det næsten udelukkende var landets unge, der kom som elever, derfor har den altid forsøgt at vinde forståelse i byerne, og i hvert fald gennem hele dette århundrede har der også været nogen forståelse for højskolen i visse kredse af bybefolkningen, og mange forsøg er gjort på at skabe en forbindelse mellem højskolen og byen, derfor må det undre en, at resultatet har været så forholdsvis ringe.

Man har villet sige, at højskolefolk ikke i tilstrækkelig grad forstår byfolks problemer, men hvis man fastholder det som en hindring for kontakt, ses det mærkelige, at flere af de første højskolemænd ikke kom fra landbokredse, men fra byerne og altså måtte have haft større mulighed for at få bybefolkningen i tale. Det bliver da vanskeligt at forklare den udvikling, der er sket. Dertil kommer, at bybefolkningen i dag så langt fra er en enhed.

Den folkeoplysning, som højskolen ønsker at give eleverne, er altid en nødvendighed i et demokrati, og det er en undervisning, der ikke kan erstattes af de mange udmærkede oplysende og fagligt betonedede kursus og studiekredse, der findes ud over landet og navnlig i byerne. Der vil altid være en væsentlig forskel på at deltage i sådan et kursus om aftenen, når ens arbejdsdag er til ende — her kommer man lige til timen og går igen — og så et højskoleophold, hvor man kommer bort fra sit arbejde og vanlige miljø og sammen med unge fra alle egne af landet og fra alle erhverv og samfundsklasser. Forskellen består ikke deri, at højskolelærerne er betydeligere lærere end andre, men i det fællesskab, der bliver til, hvor man er samlet om centrale spørgsmål i timen, og hvor man møder nye synspunkter, der sætter tanker i gang hos en selv og giver anledning til drøftelse mellem eleverne efter timen. Det centrale i højskolen er netop det livssyn, den vover at tale ud fra, fordi dets bærekraft har vist sig i folkets liv, sammen med samværet mellem eleverne og eleverne og lærerne. Et samvær får ikke værdi, blot mennesker kommer sammen, men først når de kommer sammen *om* noget.

Der ligger en stor værdi i det, at unge fra land og by mødes og drøfter almenmenneskelige spørgsmål, samfundsspørgsmål, ungdomsproblemer m. m. Om noget kan være med til at udjævne skellet mellem land og by, så må det være sådan et ophold. De fejlagtige forestillinger om den andens arbejde, fortjeneste, levevis eller andet, der måtte findes, vil straks blive påtalt.

Enhver, der har haft byboer som elever på højskole, har vist gjort den erfaring, at disse unge faldt lige så godt til i elevkredsen og på skolen i det hele som unge fra landet, men der er måske begået et fejlgreb i bestræbelserne for at få forbindelse mellem højskolen og bybefolkningen. Det var i 30'erne, da arbejdsløsheden var det store samfundsproblem, at den tilsyneladende gode ordning blev gennemført, at unge arbejdsløse kunne få et gratis højskoleophold. Tanken bag denne ordning er for så vidt rigtig, som det er væsentlig, at de arbejdsløse ikke går i stå. Alligevel må det siges, at højskolen, som den arbejder, ikke kan magte den opgave, der her er tale om over for unge, der har haft en lang ledighedsperiode og står i fare for efter endt højskoleophold at vende tilbage til de arbejdsløses rækker. Højskolen er i sin arbejdsform ikke tilpasset løsningen af praktiske sociale opgaver, de må overlades til andre. Den, der er arbejdsløs, trænger først og fremmest til arbejde; den, der har arbejde, kan få stort udbytte af et højskoleophold.

I dag gøres der et mere værdifuldt fremstød fra højskolens side på at få byboerne i tale, idet en såkaldt landselevforening søger at udbrede kendskab til højskolen i nye kredse, og dette arbejde har vakt interesse mange steder. Men det er et arbejde, der må gøres på en særlig måde; man kan ikke reklamere for et højskoleophold på samme måde, som der f. eks. reklameres for tandpasta, da værdien af et højskoleophold ikke kan forklares, men kun opleves, og dog er en art reklame sikkert nødvendig. Landselevforeningen går den rigtige vej ved ikke først og fremmest at tale om højskolen, men så godt det er muligt at holde højskole på arbejdspladserne, hvor der er interesse for det, eller der bliver arrangeret et kortere ophold på en højskole. Selv om ingen af delene måske kan blive til det, som I vil forstå ved et ideelt højskoleophold, så giver det dog deltagerne et indtryk af, hvad høj-

skolen er, og hvad den vil, og det er en vigtig ting at nå, sikkert det første mål. Det er dog højskolens 100-årige erfaring, at den skal få sine elever gennem dem, der har oplevet værdien ved et højskoleophold.

I de ydre former må højskolen vise en nødvendig smidighed for at tilpasse sig byens forhold. Da det var landbefolkningen, der først sluttede op om højskolen, blev det naturligt, at skolerens kursus begyndte til maj og til november, fordi de unge dengang næsten udelukkende skiftede plads på de to tider af året. Men i dag er det en forældet form, når der skal være tale om at få byboerne i tale. En meget stor del af byens unge vil være afskåret fra at deltage i et kursus, der begynder til november og fortsætter et par måneder eller tre ind i det nye år. Tiden omkring jul er den travleste i mange erhverv i byen — det er høsten.

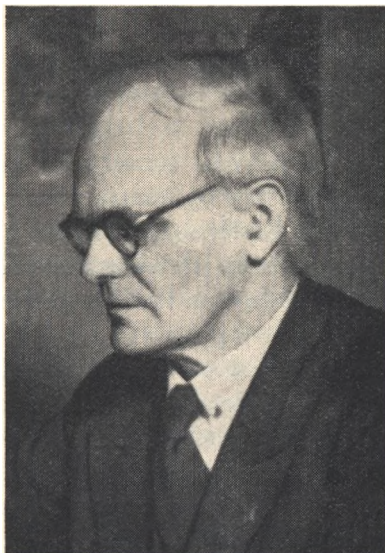
For at få lidt klarhed over de praktiske vanskeligheder har vi her på Rønshoved drøftet problemet højskolen og byen med en række arbejdsgivere og tillidsmænd, og det viste sig hurtigt, at de travle og mindre travle perioder falder på forskellige tider af året for de forskellige byerhverv. Der findes ikke en rolig periode, der kan sammenlignes med den, der findes — eller fandtes — inden for landbruget om vinteren. Derfor må højskolen være klar til at tilbyde kursus på forskellige tider af året og af forskellig længde.

Forhandlingerne førte til et tilbud om et 14 dages højskoleophold i april måned i år, og der meldte sig deltagere fra alle egne af landet til dette første kursus, der fik et så godt forløb, at det er meningen, det skal blive et årligt tilbagevendende kursus. Undervisningsplanen bød bl. a. på dansktimer, der omfattede sproghistorie og litteraturgennemgang, foredrag om kulturelle, historiske og litterære emner, samtaler i grænseproblemet og psykologi. Og deltagerne kunne vælge eet af følgende studiekredsemner: økonomi og politik, moderne dansk litteratur, erhvervsgeografi, boligkultur, kvinden i samfundet. Det var en timeplan på 5 timer om dagen, og om aftenen var der fri diskussion om centrale ungdomsproblemer, eller der var underholdning af forskellig art.

Det blev både for deltagerne og for lærerne et ret krævende, men tillige udbytterigt kursus, fordi mange synspunkter kom frem ved drøftelsen af de forskellige spørgsmål, både fordi der var en ret betydelig aldersforskel mellem deltagerne og fordi mange forskellige erhverv var repræsenteret. Der var befalingsmænd, fabriksarbejdere, handels- og kontorfolk, lærere, chauffører, formænd og kontrolassistenter m. m. Men trods forskellen i alder (18—72 år), livsindstilling, erhverv og politisk anskuelse, var det ikke splittelse, men fællesskab, der prægede kursuset. Vi havde alle en klar fornemmelse af, at vi til daglig bevæger os i en lille kreds med afgrænsede interesser og mangler forståelse for andre kredse. Her kom vi ligesom på en rejse i vort eget folk og mødte meget, som vi før kun havde hørt om og måske uden videre taget afstand fra.

Et demokrati må altid være interesseret i folkeopdragelse, og en undervisning og et møde af den art mellem voksne mennesker er netop den folkeoplysning, som et demokrati skal bygge på, fordi den stiler mod personlig afklaring og udvikling. Derfor er det et glædeligt tegn, at der i dag synes at være større forståelse og interesse for dette arbejde, end vi længe har kendt. Og de mange vanskeligheder, vi har at slås med i Danmark i dag, ville sikkert lettere lade sig løse, om afstanden blev mindre og forståelsen større mellem de forskellige befolkningsgrupper.

Johs. Hvid.

C. P. O. CHRISTIANSEN

I ASKOV VALGMENIGHEDSKIRKE DEN 30. AUGUST 1951

»Men paabudets endemaal er kærlighed af et rent hjerte og af en god samvittighed og af en uskrømtet tro.« Der er intet syndigt menneske, der af sig selv har et rent hjerte. Det rene hjerte er en gave fra Gud. Men denne gave faar et menneske ikke een gang for alle; den maa modtages paany hver dag, hele livet igennem. Og et menneske maa leve sit liv ud af det rene hjerte, saa det giver sig mangfoldige udtryk i kærlighed.

Det rene hjertes kærlighed viser sig først i barndomshjemmet, over for far og mor og søskende, og hvem der ellers hører til hjemmet. Men det rene hjerte er levende, og det er derfor undergiver livets kaar i en stadig vækst. Kærligheden vokser ikke blot i dybde og i inderlighed, men den vokser ogsaa i omfang, saa den kan omslutte flere og flere mennesker, og paa denne maade kommer det rene hjertes kærlighed fra barndommen og ind i ungdommens aar. Og engang i ungdommens tid sker det

under, at det rene hjertes kærlighed kan fylde en ung kvindes liv, så at den kan være med til at bygge et nyt velsignet hjem, hvor børnene kan leve af de to menneskers rene hjerter i kærlighed.

Men han, som har det rene hjerte, søger med sin kærlighed videre ud. Og han søger først og fremmest hen til dem, der trænger mest til kærlighed. Derfor søger han hen til alle børn og til de unge, hvis næring næsten udelukkende bestaar af kærlighed. Og han søger til de gamle, som kærligheden skal redde fra forlemmelsen.

Han søger endnu videre ud. Hans rene hjerte i kærlighed lader ham aldrig hvile. Han naar frem til det danske land og folk. Han elsker det med sit rene hjertes rige kærlighed, og han elsker mest sydslesvigerne, som trænger mest til kærlighed.

Og uden at hans hjerte tager noget fra dem, det hidtil er naaet hen til, gaar dets kærlighed videre til Færøerne, til Norge, Sverige, Island og Finland. Og hans kærlighed vokser stadig i inderlighed og i fylde, hvor mange den end efterhaanden naar ud til. Den eneste, der lider skade ved kærlighedens vækst, er ham selv. Han glemmer helt sig selv, fordi han ofrer alt for andre. Hans egenkærlighed forsvinder, og han velsignes med ydmyghed. Stor er han iblandt os, men han er den ydmygste af os alle, og derfor er han den største.

Den gode samvittighed maa ogsaa finde sine udtryk i kærlighed. Saadan finder vi det hos de smaa børn. De ejer i stort maalt den gode samvittighed, og de giver den rige udtryk i kærlighed.

Den gode samvittighed er ogsaa Guds gave til mennesker. Intet menneske ejer den af sig selv, og intet menneske kan bevare den for sig selv. Den gode samvittighed maa modtages dag for dag, og den maa altid vise sig virksom i kærlighed. Den gode samvittighed lever i det barnesind, et menneske aldrig bliver for gammelt til at eje.

Han, som lever med den gode samvittighed, vil altid være aaben over for livets herlighed og glæde. Han lever i en stadig undren og forundring over det, der møder ham paa hans vej. Han ser med barnets øje det bedste i de mennesker, han kommer

nær, og han ser det saa troskyldigt, saa han slet ikke opdager vrangsidens hos de mennesker, han har givet sin beundring. Han lægger sin egen barneglade og gode samvittighed ind i de mennesker, han i sin kærlighed ser op til. Han gør disse mennesker til adelsmænd, til de rige og lykkelige, til de kaarede og udvalgte. Og med den samme gode samvittighed, hvormed han gør dette, finder han sin egen beskedne plads, og han finder den ikke i bitterhed som den, der er sat uden for eller paa en krænkende maade er sat bagerst; han finder den i glæde over, at han er en tjener for det, der er stort og herligt i livet.

Paa denne maade er det, at han bliver den store opdrager af ungdom, den uvurderlige vejleder for den unge, der netop trænger til at føle sig adlet, for at han eller hun kan naa frem til sit livskald. Hans barnlige tillid til mennesker kan skuffes gang paa gang, men han fortsætter med at leve af sin gode samvittighed, og i sin kærlighed fornyer han livet for dem, han som tjener staar iblandt, ogsaa for dem, som skuffede ham.

Saadan er den ægte lærer og folkeopdrager. Han er en mand, der er ren af hjertet, og som lever og virker ud af en god samvittighed. Hans kald er stort, og hans gerning bliver derigennem stor, mens han selv er ydmyg og lille i sine egne øjne.

For en del aar siden kom Carl Peter og jeg til at tale om døden, og den samtale blev betydningsfuld for mig. Carl Peter var fortrolig med døden. Dette kan forstaas paa den maade, at Carl Peter vidste, hvor svagt hans hjerte var. Og det vidste han. Han var klar over, at han kunde dø naar som helst, uden mindste forudgaaende varsel, saadan som han døde for nogle dage siden. Og det, at han var fortrolig med døden, kan forstaas saadan, at han havde forliget sig med den tanke, at han snart skulde dø, at han havde resigneret over for det, der nu engang ikke kunde være anderledes. Men saaledes skal det absolut ikke forstaas.

Carl Peter vidste, at han var en synder, og han vidste, at syndens sold er døden. Det kunde aldrig falde ham ind at tilsløre denne sandhed. Han gik hverken med sin tanke eller med sin følelse uden om dødens haarde virkelighed. Men han gik med sin uskrømtede tro igennem den.

Den uskrømtede tro i kærlighed er atter en Guds gave, og vel maa denne gave ofte bevares i kamp mod tvivl og vantro, men bevares den, og leves der gennem dage og aar paa den og med den, giver den et menneske fasthed i det levende haab om livets sejr over døden, den sejr, der alene blev vundet af ham, der var i stand til at gøre det, fordi han var Guds enbaarne søn, og fordi han i hele sit liv sejrede over synd og død ved sin tro paa Faderen og ved den kærlighed til mennesker, de var fælles om.

I den uskrømtede tro paa Jesus Kristus og paa hans opstandelse fra de døde, og i den uskrømtede tro paa Guds naade med syndernes forladelse, kødets opstandelse og evigt liv kan et menneske se gennem døden, ind til livets fuldkomne herlighed, hvor de rene af hjertet er salige, idet de ser Gud.

Derfor skal døden ikke standse os i dag. Vi vil se igennem den. Vi vil nægte at tro paa døden. Vi vil her sammen med Carl Peter bekende vor tro paa livet, saadan som vi af Guds naade har faaet det i Jesus Kristus, vor Herre, og som vi ejer det i kærlighed af et rent hjerte og af en god samvittighed og af en uskrømtet tro.

Lad vore hjerter være fyldte af lovsang og af tak til den Gud og Fader, som gav os livet og livets sejr over døden.

Aage Møller.

ER DET LUKKETID?

Når man i efterårstiden — højskolefolkernes såkaldte ferietid — kommer på besøg i forskellige ungdomsforeninger i forskellige egne af landet, er det et meget broget skue, der frembyder sig for ens øjne. Det ene øjeblik bliver man optimistisk, det næste dybt pessimistisk. Det var Goethe, der i sin tid talte om at svinge mellem »det himmelhøjt jublende og det til døden bedrøvede«. Det er omtrent disse følelser, der fylder en i stadig skiften. Adskillige har jo allerede afsagt dødsdommen over højskolen, ungdomsforeningen og alt folkeligt arbejde. Og man er undertiden ved at give dem ret. Når man tre aftener i træk har været i foreninger, hvor formanden bebuder arbejdets snarlige nedlæggelse, fordi det efterhånden er blevet plat umuligt at samle de unge, når man selv på vej gennem landsbyen eller stationsbyen har set de unge stå på gadehjørner og i slikbutikker, ja så kan man godt spørge sig selv, om det nytter at føre kampen videre. Men når man så andre steder stilles over for mødesale, der er fyldt med friske og veloplagte tilhørere, når man endog i den travleste høsttid har været i foreninger, hvor mødeprocenten var 90, så fatter man nyt håb om, at det folkelige arbejde kan føres videre.

Vi har i foreningstimerne talt så tit om de forskellige foreningsproblemer, at jeg vist ikke nu kommer for skade at sige noget, som vi ikke der har været inde på. Jeg vil ikke give mig til at analysere situationen og finde de forskellige grunde til standsning eller tilbagegang. Heller ikke skal jeg pege på en hel masse nye veje. Det vil — som vi ofte har snakket om — være forskelligt, hvilke veje man skal slå ind på under forskellige forhold og betingelser.

Derimod vil jeg gerne i denne årsskriftartikel, der på en måde markerer afskeden med Rønshoved, hvor vi har haft lykkelige år, prøve at sige nogle få ord om værdien i det folkelige ungdomsarbejde, der nu snart er gammelt i Danmark.

Hvorfor kan vi ikke lade det glide ud? Der er jo nok, der kan udfylde ungdommens fritid, selv om denne er blevet og måske stadig bliver rigeligere tilmålt. Der er praktiske kursus og alle mulige former for spil og sport, der er biografer og radio, der er underholdningsklubber og caféer, der er nok og mere end nok. Og når nu fjernsynet kommer til, så kan man sidde på sin hale i sin stue og både se og høre. Er det folkelige ungdomsarbejde, der var et barn af en svunden tid, så ikke blevet til en affældig og mimrende olding, som vi — naturligvis med fuld honnør for, hvad han udrettede i sine bedste år — kan bære til den grav, der længe har ventet på ham?

Nogle af jer har hørt historien, men jeg vil fortælle den her igen. Min ven i Hamborg, I ved, læreren, vi traf på vor sagnomspundne fodtur til vinens fædreland, sagde det til mig, da vi i 49 talte om det tyske folks fremtid: »Jeg misunder jer jeres folkelige kultur: jeres højskoler, forsamlingshuse, ungdomsforeninger og foredragsforeninger, hele denne folkelige bevægelse, der har gjort det danske folk til det, det er. Det bliver ikke godt med det tyske folk, før det på samme måde finder sig selv, før det får sin Grundtvig og sin Kold.« (Og til tider er han ved at fortvivle og opgive håbet.) Så megen betydning lægger altså en udlænding, der har et sammenligningsgrundlag, i vort folkelige arbejde. Han er klar over, at det tyske folk vil blive stående på almuetrinnet og ikke bliver voksent og modent uden gennem en folkelig vækkelse. Indtil da vil det lade sig føre — og forføre.

Nuvel, det folkelige arbejde i Danmark har gjort sin mission. Af almue blev folk. Ja, men der er noget, der hedder tilbagefald. Derfor bliver ungdomsarbejdet aldrig overflødigt. En kendt forstander har udtrykt det således, at vi står i fare for at udvikle os tilbage til almue igen. Det betyder naturligvis ikke, at vi igen begynder at spinde uld og væve vadmæl, eller at vi igen spiser af samme fad og stikker de velafslikkede hornskeer op under loftsbjælken efter brugen. Men det betyder, at vi midt i den for-

chromede tekniks tidsalder, hvor civilisationen har fejret sine triumfer, igen bliver uselvstændige og umodne, måske fagligt dygtige og materielt velstående, men menneskeligt fattige og uden perspektiv i tilværelsen, fordi vort arbejde er blevet specialiseret, så sammenhæng og mening ligger skjult, og fordi vor fritid er blevet opfyldt af en underholdning, der nok kan være en hvile for medtagne nerver, men ikke føde for sjælen. Og vi står fattigere end den gamle almue, fordi vi er uden dens traditioner, d. v. s. historieløse. Vi bliver rodløse og rastløse, dygtige specialister, men ikke mennesker.

Det er derfor, der stadig er brug for det folkelige ungdomsarbejde. Vi kan skændes om vejene, vi skal gå, diskutere om forsamlingshus eller sognegård, om ungdomsforeningens forhold til politik, om ballernes antal o. s. v. Men vi må holde os for øje ungdomsarbejdets kærne: at samle de unge omkring sand oplysning om menneskeliv og menneskekår, om det, der er fælles for os, hvad enten vi bliver bønder, arbejdere eller skatteopkrævere. Mødet mellem mennesker om det, der er fællesmenneskeligt, hvad enten det nu sker i hjem eller forsamlingshus, i samtalen eller foredragets form, kan aldrig erstattes af de fineste videnskabelige radioforelæsnings med fjernsynsdokumentationer — ej heller af civilisationens mest underholdende faktorer. Enhver, der har været med i dette arbejdes levende fællesskab, ved, at der i dette fællesskab er noget forunderligt noget, der på en gang frigør og forpligter, så det hverken bliver til tøjlesløs frihed eller til kadaverdisciplin, men til en frigørelse og en forpligtelse, der er to sider af samme sag.

Der er forskel på biografteatrets og forsamlingshusets publikum. Og forskellen ligger i, at biografteatret er fyldt med en flok tilfældige mennesker, der ikke er i et fællesskab, og som derfor falder fra hinanden, når filmen er kørt til ende. Men i det folkelige møde er der noget, der binder os sammen med forunderlige bånd, ikke til en hob, men til et menneskeligt fællesskab, der rækker ud over den aftensang, man slutter med.

Biografen er sandelig en udmærket ting, og man kan få meget ud af en god film. Radioen: storartet, at vi har den tingest stående, så vi kan høre nyt fra den store verden, glæde os over god musik

og fin kunst. Og udmærket, at vi kan forskaffe os en munter aften på en restaurant, hvor dygtige akrobater eller uforlignelige savbladvirtuoser forlyster det publikum, der ved små borde gør sig til gode med en kop kaffe eller bugnende smørrebrødsfade — alt efter hartkornets størrelse.

Men der er ingenting, der kan erstatte fællesskabet om de egentlige ting, i hjem eller mødesal; restaurationens små pyntelige borde er ingenting mod forsamlingshusets lange borde, hvor vi i fællesskab lytter og synger og snakker og drikker den kaffe, der er så nødvendig for dansk samvær som regn og varme for kornet. Der er vel ingen, der videnskabeligt kan dokumentere det, og alligevel er det sandt, at det er dette folkelige arbejde, der har frigjort det danske folk og ført frigørelsen langt ud over de kredse, der direkte var med. Vi glædede os i sin tid på universitetet over, at vore danske professorer i deres forelæsninger var langt mere frie og jævne end de svenske, der var så stilige, at det var til at falde i søvn over, og der var en af mine kammerater, der foreslog, at det nok hang sammen med forsamlingshuset, selv om den danske professor måske aldrig havde betrukket det. Ja, det er stillet på spidsen, og der gør sig nok andre ting gældende, men det er nu ikke helt dårligt set.

Men den frigørelsens værdi, der ligger i vort folkelige arbejde, den må vi ikke glemme. Det fællesskab, der binder os sammen, ikke til en hob, men til en levende vækst, det må vi ikke slippe. Jeg skal ikke gøre mig klog på Sydslesvig, for her gælder det nok i endnu højere grad end i Sønderjylland, at man skal leve sig ind i forholdene, men jeg tror, at det er den danske opgave hernede: at frigøre det menneskelige, men samtidig at forpligte den enkelte, ikke i form af en tvangsdisciplin, der betyder underkastelse, men i form af et fællesskab, man ad frigørelsens og frihedens vej føler sig forpligtet over for. Men den opgave kan kun løses, hvis der bag Sydslesvig ligger et Danmark, der kender sin rigdom og forstår at forvalte den.

Vi må ikke i kortsynethed kaste vrage på værdierne i det folkelige ungdomsarbejde. Vi skal holde ud som medlemmer, bestyrelse — eller foredragsholdere, selv om kårene er trange. Måske

er vi mange steder få og små, men det får ikke hjælpe. Hvis vi først lukker, er det ikke sikkert, der bliver åbnet igen.

Jeg ved, I gerne synger »Nu velkommen enhver«. (I har i hvert fald på skolen brugt den så tit, at det undertiden irriterede mig grænseløst.) Men lad det nu for en gangs skyld være mig, der bruger den — for at slutte disse linier:

»Vi vil vække den kraft, der var længst slumret ind
i vankundigheds søvnige kvæld,
ved at søge om lys, ved at styrke vort sind
i hvert sandhedens sprudlende væld!

Så velkommen enhver, der vil gå i vort lag
og vil række os broderlig hånd!
Du skal frit sætte fod under ungdommens tag
i vor friheds og kærligheds ånd!«

Asbjørn Mandøe.

Med tak til alle gamle elever og med håbet om, at vi stadig må være med i jeres kreds, sender vi jer alle de bedste hilsener og ønsker en glædelig jul og et godt nytår.

Jeres

Birgitte, Bodil, Niels, Eva og Asbjørn Mandøe.

DET OBJEKTIVE OG DET PERSONLIGE

Det er ofte sagt, at enhver må stræbe efter selv at tage et standpunkt over for de mange forskelligartede problemer, han møder. Derfor gælder det bl. a. om, at en, der søger at stille andre over for problemer, må gøre dette så sagligt, han kan. Det skal være sådan, at de, der fortællés for, får den pågældende sag at se fra forskellig side; ellers er det ikke muligt for dem at foretage en bedømmelse og dernæst finde frem til et selvstændigt standpunkt. I modsætning hertil må det altså ikke være sådan, at tilhøreren eller læseren får indtryk af et bestemt synspunkt, som han eller hun så vil være tilbøjelig til direkte at overtage som sit eget.

Det kan jo lyde rigtigt og er det sikkert også i nogle tilfælde, men ikke i alle og kun til en vis grad. Ofte er den, der stilles over for problemet, nemlig slet ikke i stand til at bedømme og tage selvstændigt standpunkt, selv om vedkommende gerne ville være det — eller i hvert fald nødt vil give indtryk af ikke at være det. Man kunne jo tænke sig til, at man foretog det ugørlige at undersøge et menneskes forråd af meninger. Resultatet ville vist blive, at få af disse meninger ikke havde en anden ophavsmand end den, der blev undersøgt og kalder meningene sine.

At man ikke skal stræbe efter at være absolut objektiv, når man har med børn at gøre, det er de fleste vist enige om. Børn kan nok være i besiddelse af en kritisk sans; men den er ifølge naturen ikke så udviklet hos dem, at de er i stand til at dømme i ret mange tilfælde. De har bl. a. endnu ikke de erfaringer, som er en forudsætning for at kunne dømme. Derfor er det absolut forkert, hvis man f. eks. mener, at børnelæreren skal være objektiv i sin undervisning. — De fag, der i denne forbindelse tænkes

på, må naturligvis især være historie og religion. — En lærer, der forsøger at være objektiv her, gør for det første noget forgæves; for de beretninger, han i langt de fleste tilfælde har at støtte sig til og bygge sin viden på, vil være mere eller mindre præget af deres forfatter. Desuden vil det vist være temmelig ugørligt for et levende menneske at fortælle noget, uden at det bliver præget af hans egen indstilling til det. For det andet tror jeg, at han, hvis han gør forsøget, vil risikere, at børnene dør af kedsomhed.

Jakob Knudsens bøger handler ofte om opdragelse og undervisning — især »Lærer Urup«, og der får man klart at se, at han mener, den gode opdrager og underviser i høj grad er subjektiv. Børns eneste vej til at blive klar over, hvad der er sandt og værdifuldt, er den, at det fortælles dem af en, der har autoritet for dem, f. eks. deres far og mor og måske deres lærer.

Det er derfor en stor forpligtelse og et stort ansvar, der hviler på dem, og det kan de ikke løbe fra ved at forsøge at fremstille alt for børnene på en saglig måde — forstået sådan, at de prøver at belyse spørgsmål fra alle mulige sider. De mennesker må have så stærk tro på det, der for dem har værdi, at de også tør lade børnene bygge deres tilværelse på det.

Noget anderledes er forholdene, når der er tale om unge mennesker. Efter at man har nået en vis alder — det er individuelt hvilken — bliver den kritiske sans stærkere. Den unge opdager, at en sag godt kan betragtes og bedømmes på en anden måde end den, der blev anvendt hjemme eller i skolen, og det øger kritikken mod hjemmets og skolens opfattelser; den unge vil nu selv bedømme problemerne og tage standpunkt dertil og kan efterhånden gøre det i mange tilfælde. Men jeg tror, der er mange såvel af de unge som af dem, der vil være deres vejledere, der overvurderer evnen til at gøre det. De glemmer, at den unge er helt forskellig fra barnet. Ser man på de forskellige skoler for unge mennesker, så bestræber man sig ofte der i alt for høj grad på at være objektiv — give en saglig og upartisk skildring. Men hvad bliver resultatet? Det bliver for mange unges vedkommende det, at de bliver så kritiske over for alt, at der ikke mere er noget, der har værdi. Den unge bliver så »idealistisk«, at der ikke må være selv det mindste at kritisere ved det, der kan anerkendes som

havende værdi, og følgen af det er nok oftest den, at der ikke er nogen faste holdepunkter i tilværelsen. Den unge bliver rodløs — for at anvende et af Jakob Knudsens udtryk.

For at tage et bestemt eksempel vil jeg nævne den religionsundervisning, vi fik på seminariet. Den gjorde vist mere skade end gavn, hvis man ikke havde eller fik et solidt rygstød andet steds fra, og det var absolut ikke lærerens skyld, men selve den ordnings, at unge mennesker, hvoraf de fleste var omkring tyve år, fik alt pillet i stykker og belyst fra alle mulige sider, uden at der for alvor blev peget på noget positivt — noget virkelig værdifuldt. Der blev, så vidt jeg kan se, forudsat en kritisk sans, vi slet ikke var i besiddelse af. Det gjorde sikkert ikke skade for de folk, der virkelig var modne til den undervisning — jeg tør ikke gætte på, hvor få de var —, men de fleste havde menneskeligt set mere skade end gavn af at beskæftige sig med religiøse problemer på den måde. Den, der tilrettelægger et stof eller underviser i det for unge, skal have virkeligt kendskab til unge, og først og fremmest må han ikke alene kunne pille i stykker og kritisere; han skal samtidig have noget positivt at pege på, noget, der kan erstatte de ting, han måske slår i stykker. Ellers er det uansvarligt at give sig til at kritisere ting, som måske har værdi for de unge.

Man kan selvfølgelig også nå til den modsatte yderlighed af det absolut saglige. Der findes f. eks. ungdomslærere, om hvis elever man siger, at de går rundt med færdigsyede meninger, de har fået fra deres lærer. Eller der findes hjem, hvis synspunkter på næsten alle områder overtages af de unge, der går ud derfra. Om disse lærere og hjem vil nogen sige, at de er for subjektive. Mange af de unge, der i disse tilfælde er tale om, vil måske have godt af at få vakt nogen kritik over for deres opfattelser; men de, der vil vække den kritik, må som før nævnt også kunne bygge noget op til erstatning for det, de prøver på at slå i stykker. For det er sikkert, at et menneske har mere ud af at leve rodfæstet i arvede synspunkter end altid at være tvivlende og kritisk og ude af stand til at kunne finde hoved eller hale på nogen ting.

For øvrigt bør det vist tilføjes, at man i mange tilfælde bedømmer forkert, når man siger om en, at han har overtaget sin lærers eller sin faders synspunkter uden på nogen måde selv at have

været aktiv. Det er vist nemlig i ikke så få tilfælde sådan, at den lærer eller fader, der i disse tilfælde har fremsat de pågældende synspunkter, har gjort det på en så personlig og levende måde, at den unge sammen med ham virkelig har oplevet værdierne, og så kan man ikke med rette sige, at det er påtagne synspunkter, den unge har.

Der er nemlig en stor forskel på den subjektive og den objektive tale, som jeg herved er kommet ind på, og det er den, at den subjektive — den personligt prægede tale — i langt højere grad end den objektive er i stand til at sætte noget i gang hos tilhøreren; det personlige vil altid lettere blive noget levende og inspirerende. Måske er det, når alt kommer til alt, det, der er den væsentlige forskel.

Når en flok unge er sammen og drøfter forskellige ting, synes jeg, man ofte når til at høre, at det, der af de fleste savnes i vor forvirrede verden, er nogle faste holdepunkter. Mange tvivler efterhånden på, at der findes sådanne. De unge, der har det sådan og måske af den grund på en måde er gået i stå, de kan ikke hjælpes ved teoretisk diskussion af problemerne alene; de har meget mere brug for at træffe mennesker, der kender virkelige værdier og holdepunkter i tilværelsen. Og de, der således føler, at de har noget at leve på, de kan hjælpe andre ved i deres daglige liv at vise, hvad de værdier betyder for dem. Det virker langt stærkere og bedre og meget mere vækkende end det gør at diskutere problemerne teoretisk og først og fremmest bestrebe sig på at være objektiv.

Gunner Oxe Pedersen.

I sendes alle de bedste ønsker om en glædelig jul og et godt nytår. Tak for de svundne!

Oxe.

Slutter kreds —.

AARETS GANG

Mens jeg sidder og skriver dette, gaar tanken ud til de gamle elever, som nu er i gang rundt omkring i vort land fra Skagen til Krusaa og fra Holmslands klit til Bornholm, til dem i Norge, Finland, Holland og Sydslesvig. Maaske en og anden af jer allerede har tænkt lidt paa aarsskriftet, som I nu ved maa komme inden saa længe. Vi er efterhaanden en stor flok. Den 30. september var det 10 aar siden, min kone og jeg kom til Rønshoved. Det har været travle og gode aar. Naar vi nu ser tilbage paa dem, fyldes vi med taknemlighed, først og fremmest mod ham, som vi tænkte paa, naar vi om morgenen sang verset:

ham takke alle vi med sang
for alt, hvad han har givet,
for hvad han vokse lod i vang,
for ordet og for livet.

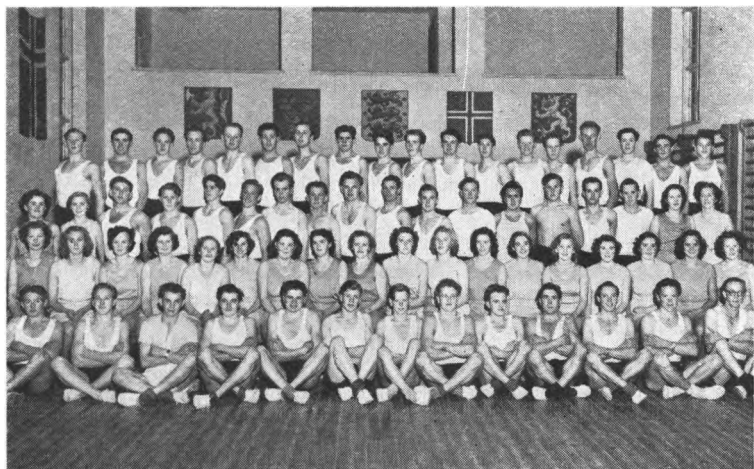
Men vor tak retter sig ogsaa mod de gamle elever, som trofast har staaet vagt om deres skole og aar for aar fyldt den med elever, saa vi maaske er den skole i landet, der mindst har mærket til det, man har kaldt »højskolens krise«. I løbet af de 10 aar har vi til dato haft 1760 elever. Ogsaa i vinter er der fuldt hus, d. v. s. godt og vel 100, og det er, hvad vi nu har plads til. Det betyder ikke, at ikke ogsaa vi kan risi-

Fra foredragssalen.

kere en nedgang. En højskoles eksistens er aldrig sikret, men det betyder dog, at vi med haab, fortrøstning og taknemlighed kan se fremtiden i møde.

I aar er det netop 100 aar siden, Kristen Kold begyndte sin højskole -- i trange forhold og under trange kaar. Meget er blevet anderledes i løbet af de hundrede aar, men højskolens grundsyn og form er stadig

Gymnasterne vinteren 1950—51.

Lærerkollegiet.

den samme. Den danske højskole bygger stadig paa det folkeligt-kristelige livssyn, og formen er stadig det daglige samliv mellem lærere og elever i arbejde og fest. Historien og digtningen er ogsaa nu højskolens vigtigste fag, selv om en del nye fag er dukket op efter tidens krav og vilkaar. Foredragene har vedvarende deres store plads i skolens undervisning, selv om de er blevet indskrænket noget i antal til fordel for de saakaldte samtaletimer. En overgang syntes studiekredsene i de forskellige særfag at vinde stærkt frem, men jeg har indtryk af, at de nærmest er i tilbagegang. De saakaldte studiekredsboøger oversvømmede en tid markedet, lavet af ferme haandværkere, men de gav saa lidt, mærkelige benrade uden kød og aand. Mon de ikke hurtigt bliver usælgelige? Samtaletimer i forbindelse med elevernes læsning af større bøger, der virkelig kan fængsle læseren, ogsaa den uøvede, kan derimod bringe en fornyelse uden at ødelægge noget ukrænkeligt i højskolens syn og sigte. Litteraturtimerne i dansk og timerne i sjælelære, grænselære, samfundskundskab og kunsthistorie er her paa skolen samtaletimer, og jeg synes, denne form er fortræffelig. Det giver eleverne en personlig forbindelse med stoffet, saa der bliver tale om andet end en rent faglig tilegnelse. Men foredragene danner stadig kølen paa højskolens skib, og de er ikke blot en del af højskolens form, de er en del af den selv.

Naturligvis har adskilligt forandret sig i det mere udvendige i løbet af det forløbne hundredaar. Men selv om enkelte skoler er blevet paladser, forekommer det mig alligevel, at vi er i bevægelse henimod det oprindelig koldske i disse aar. Det er karakteristisk, at Kold har betydet ganske overordentlig meget for de nye hollandske højskoler. Her er

Time i biblioteket.

man ikke bange for primitive forhold, og der er ikke noget med statsdrift. Som bekendt var Kold sammen med sine elever nat og dag. I den fælles sovesal laa han og lyttede til elevernes samtale og blev klar over, hvad de havde brug for at høre i den næste foredragstime. Jeg har indtryk af, at de danske højskoler i dag bygger paa samlivet med eleverne i højere grad, end det i mange aar har været tilfældet. Der er ikke noget med, at forstanderen holder sit daglige foredrag, og saa kan han iøvrigt bruge dagen til læsning og skriverier. Højskolemanden er igen blevet klar over, at hans arbejde ikke er en gerning, men et liv. Det er krævende, og der bliver ikke saa meget tid til deltagelse i den offentlige debat, men det er noget af det helt rigtige. Samlivet og hjemlivet paa skolerne skaber en kontakt mellem lærere og elever, en gensidig tillid, som er saare frugtbar, og som næppe nogen sinde har været større. Det er ogsaa ad den vej, kontakten med byngdommen skal naas. Ikke ved, at vi lægger planen om, ikke ved i mindste maade at pille ved højskolens grundsyn, men ved, at ogsaa byernes folk kommer ind i fællesskabet. Skellene i vort folk skal ikke camoufleres væk, der skal ikke bygges bro over, nej, skellene skal smeltes bort i det menneskelige og folkelige fællesskab.

Man har diskuteret, om højskolen ikke havde lært for meget af Kold og for lidt af Grundtvig. Denne diskussion forekommer mig ret ligegyldig. Grundtvig var højskolens far og Kold dens mor. Iøvrigt var jo Grundtvig selv yderst tilfreds med den maade, hvorpaa Kold praktiserede hans egen geniale tanke. Det tyder ikke paa, at Grundtvig selv mente, der var noget skel i opfattelsen af højskolen mellem ham og Kold.

Oxe har dansktime.

Hvid fortæller.

Vi snakker om tingene.

Naa, det var en lang indledning til det, der egentlig blot skulle være en aarsberetning. Eleverne ankom planmæssigt den 3. november. Lærerkredsen var den samme som de foregaaende aar, saa det gik let med at lægge timeplan og komme i gang med arbejdet. Vi var paa vor sædvanlige søndagstur til karpedammene og fik en fornøjelig gang tremandhøj paa græsmarken. Til slut var der konkurrence om at naa først hjem til skolen — efter at jeg først havde udpeget verdenshjørnerne. Den først ankomne havde brugt knap et kvarter til turen, den sidste over en time.

Vi bruger den første dag til delingen i de forskellige hold, kun afbrudt af det saakaldte ordensforedrag. I sidste time kan saa timeplanen dikteres, og dermed er vi startklare. De første dage kniber det naturligvis for eleverne — eller i hvert fald for mange af dem — at vænne sig til den megen stillesiddende. Det er ogsaa vanskeligt for dem at vænne sig til at komme saa sent op om morgenen (kl. 7½). Men akklimatiseringen gaar hurtigt, ikke mindst hvad det sidste punkt angaar. Det skal dog tilføjes, at der ikke er antydning af pjækkeri ved morgenbordet — eller iøvrigt — vinteren igennem, men morgentoiletet foregaar vist af og til i temmelig stor hastighed.

Efterhaanden kommer vi ind i den rolige rytme, som enhver skole elsker. Timerne og dagene gaar. Stilene kommer onsdag efter onsdag. Stilene skrives med blod, diktaterne kun med blæk. I stilene er indholdet det vigtigste, men vær ogsaa omhyggelig med tegnene! Sæt endelig nok punktummer og tag ny linie en gang imellem! Det hjælper paa overblikket. Synes I, det er svært med de mange stile? Ja, men

Haandarbejde hos Mariane.

busk paa, det giver personlig udvikling. — — Ja, dagene gaar, og alt for snart er det jul.

I november indledede boghandler Niels Pedersen, Askov, vore maanedsmøder med en ypperlig oplæsning af Arthur Miller: »En sælgers død«. Der var stuvende fuldt hus, og det blev en oplevelse for os alle. Til julemødet i december havde vi besøg af vor nye sognepræst, pastor Petersen, Holbøl. Iøvrigt var vi i december paa tur til Dybbøl og Sønderborg. Adskillige af vore elever oplever under deres højskoleophold hernede Dybbøl for første gang, og det bliver altid noget af en

Sydsvig drøftes?

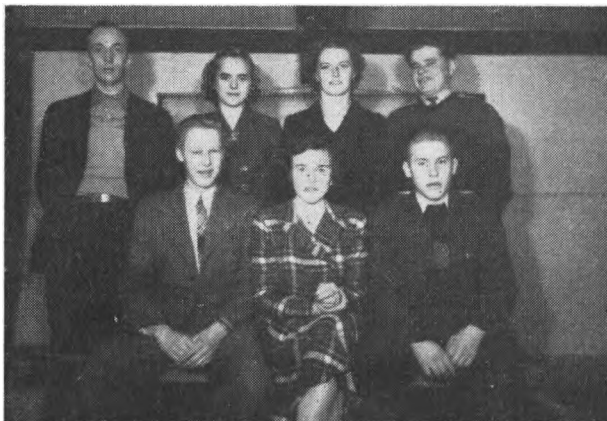
Hyggeligt komsammen.

milepæl i erindringen. Ogsaa Sønderborg museum er værd at se, men der er næsten for meget til 1½ times gennemgang. I december er Sønderborg iøvrigt præget af juleudsmykningen, og eleverne faar en time fri til at kigge paa sagerne og kan maaske, hvis de smaa penge tillader det, købe en lille ting til far og mor eller de smaa søskende derhjemme. Vi søger at holde julestemningen paa afstand længst muligt, og der er forbud mod for tidligt at synge »Ind under jul —«, hvor tiden paa en højskole iøvrigt er alt andet end trist.

Først naar julefesten er i nært sigte, giver vi los. Den indtræffer den

Aviserne studeres.

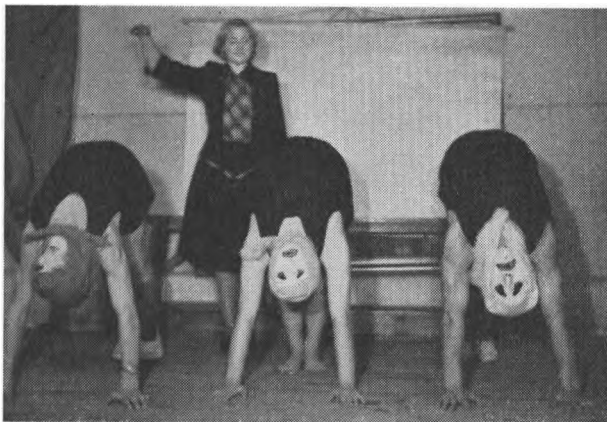

Den første bestyrelse.

sidste dag inden afrejsen, og saa er der virkelig feststemning, og selve festen svarer dertil. Ved kaffebordet holdes der korte taler, og vi synger et par julesalmer. Saa festes der videre ovre i salen, og kl. 1½ kommer luciabrudene frem paa balkonen straalende i hvidt og lys — vi synger endnu en julesalme, og saa har vi alle paa fornemmelsen, at nu er det jul. Næste morgen tidligt rejser alle eleverne og de ugifte lærere hjem til jul. Og samme dags aften er de spredt over hele landet og skal svare paa de mange spørgsmaal om, hvordan de nu har det, hvordan det gaar, og hvad de oplever. Og alle er glade for at være hjemme, for det er nu det bedste sted i verden; men hvor er det ogsaa dejligt at tænke paa, at inden ret længe skal man gense alle kammeraterne, skolen, fjorden og det hele.

Ja, det er dejligt at være hjemme og fejre jul, men et par dage hen i januar begynder det vist alligevel at trække i de enkelte. Nu var det egentlig rart snart at faa begyndt igen. Det gør slet ikke noget, at det bliver 5. januar, og tilbagerejsens tid er inde. For at overgangen til hverdagen ikke skal blive alt for brat, indleder vi med et helligtrekongers juletræ den 5. om aftenen. Vi gaar for sidste gang i denne juletid rundt om juletræet, synger endnu en gang vore bedste jule- og nyttaarssalmer, jeg holder en lille helligtrekongerstale, hvorefter vi samles til kaffe i stuerne, og næste dag er vi med det samme i fuldt sving igen.

Ved maanedsmødet i januar talte vor gode ven, den særdeles kyndige og saglige Sydslesvig-specialist, redaktør Tage Jessen, om forholdene i Sydslesvig. Tilslutningen kunne ved den lejlighed have været bedre. Derimod var der igen stuvende fuldt hus til maanedsmødet i februar, hvor vi i en lang og meget interessant diskussion drøftede forholdet mellem militæret og befolkningen. Det var Mandøe, der havde arran-

Fænomenale gymnaster.

geret dette møde, og han og kaptajn Holck fra Haderslev indledede drøftelsen. Det gjorde de begge særdeles godt, saa forhandlingen baade blev præget af saglighed og aabenhed. Kaptajn Holck havde taget en bilfuld befalingsmænd og menige med, og baade de og adskillige af de civile tilhørere kom med værdifulde indlæg i debatten. Det var en af de helt store og udbytterige aftener, der tog livet af adskillige misforstaaelser.

I marts holdtes det sidste maanedsmøde, hvor vi hørte et foredrag af redaktør Per Møller, København, om »Østens problemer«. Per Møller gav en kyndig orientering. Han fremhævede, at Kina først og fremmest skulle lære, at aggression ikke betalte sig, og det kunne maaske blive

Musik.

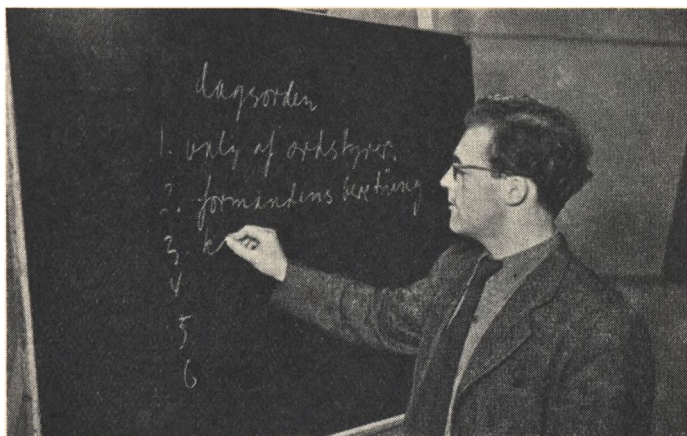

Frikvarter.

Korakrigens resultat. Han nævnte muligheden for spænding mellem Rusland og Kina og omtalte iøvrigt det kinesiske folkedemokrati ret sympatisk, fremhævede, at det ikke som andre diktaturer var oversmurt med blod. Hans vurdering viste sig desværre paa det punkt at være kortsynet. I dag hærger terroren Kina, og blodet flyder.

Det er efterhaanden blevet skik, at vi med hvert skolehold tager en tur til Sydslesvig. Vi bliver inviteret dernede fra og faar derved gratis visum, hvilket naturligvis er en stor fordel for de sidst paa vinteren noget slunkne punge. Sidste vinter var det lærer Fogt fra Tolk i Angel, der stod for arrangementet. Vi saa først seværdighederne i Flensborg: Duborgskolen, den danske kirkegaard, Chr. Paulsen-skolen, Flensborghus og Det tyske hus — nu i folkemunde omdøbt til Det jyske hus. Her holder de danske sydslesvigere deres største møder. Dernæst besøgte vi Jaruplund højskole, saa og hørte om slagmarkerne ved Sankelmark, Isted og Danevirke, var inde i Slesvigs pragtfulde domkirke og satte saa kursen mod skolen i Tolk. Her fik vi te til vor medbragte mad, og klokken 20 gik vi hen i krosalen, hvor der efterhaanden blev stuvende fuldt hus. Lærer Fogt bød velkommen, og jeg holdt et kort foredrag paa tysk. Sangkoret sang nogle sange under Mandøes ledelse, og saa ryddedes salen til et par timers dans, et par gange afbrudt af lidt optræden. Sven Dalby sang om sin Ruslandsrejse (»Det var mig og lille Ditte —«), og Tut optraadte med sine søde »14 aar«. Baade gæster og værter var særdeles glade for aftenens forløb. Sydslesvigernes store fattigdom, som ogsaa slog igennem ved en saadan fest, gjorde maaske det stærkeste indtryk paa vore elever.

I slutningen af marts var vi atter en gang paa hollandstur. Da paa-sken faldt saa tidligt, var det næsten den eneste maade, vi kunne udnytte

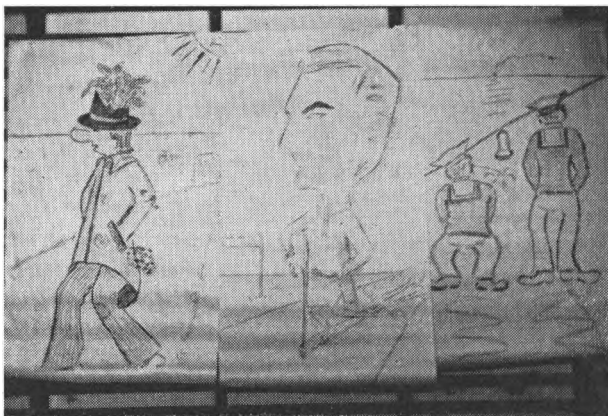

Foreningsteknik.

de sidste martsdage paa, hvis vi skulle slutte af inden paaske, hvad vi nødtigt ville. Denne gang var ogsaa de gamle elever indbudt til at være med, og 20—30 stykker havde efterkommet indbydelsen. Vi tog den sædvanlige tur, kørte igennem de endnu ruinprægede tyske byer, gjorde ophold i den hyggelige restaurant »Hos Lisbeth« og gensaa med glæde Beckhuis' skaldede isse og hans lidet komfortable sengesteder i den lille kafé ved den hollandske grænse. Næste dag gik turen til Wilhelminas slot og forbi rigmandsvillaerne til Amsterdam, hvor værten paa Jeugd's hotel modtog os med stor venlighed og gæstfrihed. I to dage besaa vi herlighederne i Amsterdam og omegn. Fredspaladset, Rembrandts billeder, rundfarten i kanalerne og havnen i lygternes skær samt blomstermarkedet gav vel de mest uforglemmelige indtryk. Saa gik det atter hjemad. I Utrecht saa vi den vældige gotiske katedral, og Arnheims krigerkirkegaard blev det sidste stærke indtryk, vi tog med os fra hollandsturen.

Der er vist ikke tvivl om, at alle deltagerne var glade for turen. Vi saa og hørte en masse og havde det desuden festligt og muntert i hinandens selskab. Jeg har selv som ung deltaget i adskillige skoleture, og de har præget sig i erindringen, saa jeg aldrig glemmer dem. Jeg tvivler ikke om, at deltagerne i vore hollandsture vil have det paa samme maade. Der er ikke noget saa festligt, udbytterigt og billigt som skoleture.

Inden jeg afslutter beretningen om vinterskolen, maa jeg nævne, at fastelavnsfesten forløb programmæssigt. Vi havde de sædvanlige fornøjelige konkurrencer, slog katten af tønden og dansede i stort skrud mandag aften. Nu og da blev dansen afbrudt af smaaoptrin, og ved kaffebordet blev der sunget sange og holdt taler, som det sig hør og bør til en virkelig fest.

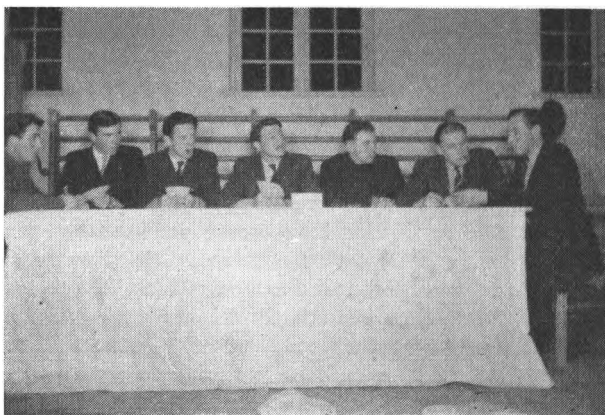
Fastelavn.

I forbindelse med gymnastikopvisningen, som var meget vellykket, og udstillingen af vinterens smukke haandarbejder fik vi en lille svingom som belønning for de store anstrengelser og det gode resultat.

Endelig havde vi ogsaa i aar vor dialektaften, imødeset med megen spænding og gennemført med nogen nervøsitet. Saa vidt jeg husker, var det vestjyderne og lolland-falstringerne, der hjemførte præmierne.

Vi naaede ogsaa at aflægge det sædvanlige besøg paa Buskmose og paa børnehjemmet og takker hjerteligt vore værtsfolk.

Lige inden hollandsturen holdt vi afslutningsfest. Som sædvanlig var den præget af en lidt vemodig stemning, men dog først og fremmest af taknemlighed over, at vi havde haft en god tid med hinanden.

Sogneraadsmøde paa Lolland-Falster. (Dialektaftenen).

Østjyderne præsenterer ældre model. (Dialektaftenen).

Saa var det april, og i denne maaned havde vi i aar et 14-dages højskolekursus, hvortil vi i særlig grad havde indbudt byens folk til at være med. Der var gjort et meget stort forarbejde — især af Hvid — og vi var ikke saa lidt spændte paa, hvordan det hele ville løbe af. Lad mig straks slaa fast, at det blev overmaade vellykket. Her er, hvad en ung officer, skriver om aprilhøjskolen:

»Hvad jeg egentlig paa forhaand havde ventet mig af et 14-dages ophold paa en højskole, er jeg ikke ganske klar over. Det har sikkert været et eller andet ret ubestemt, da jeg ikke tidligere har haft nogen tilknytning til højskolen. Men jeg kan med det samme sige, at opholdet paa Rønshoved højskole har givet mig et fond af nye oplevelser og indtryk, som jeg nu nødig ville undvære.

Rønshoved højskole ligger mellem Rinkeæs og Kollund, ved en af landets smukkeste anlagte veje, umiddelbart ned til Flensborg fjord. Man har herfra en overordentlig smuk udsigt over mod den del af Tyskland, der er gammelt dansk land. Den af naturen dannede ramme var saaledes i orden fra starten.

Det viste sig ogsaa snart, at den ramme, lærerkræfterne, eller rettere samtlige højskolens indvaanere, dannede om kurset, var bedst tænkelig. Foruden forstander Haarder var der tre højskolelærere, Hvid, Mandø og Oxe, til at tage sig af vort aandelige vel.

Eleverne, 23 ialt, bestod af 16 civile mennesker af begge køn og fra forskellige erhverv og 7 befalingsmænd fra 2. regiment. Foruden forskelle i erhverv var der stor aldersforskel, idet den ældste, en pensioneret overlærer, var fyldt 70, og den yngste var ca. 18 aar. Der var iøvrigt folk fra fabrikker i København og Odense, fra forretninger i Sønderborg og Graasten, en kvindelig overlærer fra Aarhus og en kontrolassistent fra Vojens m. fl.

Pope døber Harald Blaatand. (Billedet bag talerstolen).

Paa baggrund af disse forskelle var det mærkeligt at opdage, hvor hurtigt der opstod et fast kammeratskab mellem os og mellem elever og lærere. Paa forstanderens initiativ blev vi alle da ogsaa hurtigt du's, hvilket vel ingen udover den første dag fandt unaturligt.

En ting, der aktivt understøttede dette sammenhold, var, at vi alle med lærerne og deres koner samledes i forstanderparrets private stuer hver aften kl. 20 til et foredrag, en diskussion over et eller andet emne, eller med almindelig underholdning til formaal.

Det betyder alligevel en del, at man er sammen med sine klassekammerater ikke blot i de daglige timer, men dagen igennem. Det er udenfor »skoletimerne«, man rigtig lærer hinanden at kende.

For at man kan faa et indblik i vores hverdag hernede, vil jeg tage en almindelig dag som eksempel. Jeg kan lige nævne, at vi boede i en barak nedenfor hovedbygningen, »karlene« i den ene halvdel og »pigerne« i den anden. Vi blev vækket om morgenen kl. 7.00 ved den raslende lyd af en forhenværende gong-gong. Efter fuldført morgentoilette og for norges vedkommende efter en rask tur langs stranden, samledes vi kl. 8.00 til morgenmad i spisesalen. Derefter holdt forstanderen en kort morgenandagt. Kl. 9.00 til 11.30 faldt formiddagens to timer afbrudt af en halv times pause. Fra 11.30 til 12.00 viste timeplanen gymnastik, men bortset fra de to første dage fik vi det dog ændret til gåture i den naturskønne omegn eller til folkedans og lege. Efter middagsspisningen kl. 12.30 kunne vi hvile til 14.30. Saa fulgte eftermiddagens to timer til kl. 17.00. Aftenspisningen kl. 18.00 efterfulgtes kl. 20 af det hygge-

lige samvær i de private stuer, og det var ikke sjældent, at vi først brød op henunder midnat.

For at gaa over til det, vi beskæftigede os med i timerne, har jeg taget nogle udpluk af timeplanen:

Det danske sprog.

Studiekreds (på vores hold: Jakob Knudsen: »Den gamle præst« og nogle af Nis Petersens digte).

Den europæiske kulturkrise. Foredrag.

Grænselandets problemer. Samtaletime.

By og land. Indledning og drøftelse.

Psykologi i hverdagen. Samtaletime.

Dansk litteratur. Orientering og gennemgang.

Den anden verdenskrig i litteraturen.

Exuperys kultursyn. Foredrag.

Svejts og dets frihedstraditioner. Foredrag.

Svejts og et forenet Europa. Foredrag.

Om det sande og skønne. Foredrag.

Er vi inde i en moralkrise? Indledning og drøftelse.

Fra Oehlschläger til Henrik Pontoppidan.

Nordiske problemer. Foredrag og drøftelse.

Man ser af det anførte udpluk, at programmet har været ret omfattende.

Det vil være vanskeligt at trække enkelte ting frem for andre, men sammenfattende det hele kan jeg sige, at jeg blev ret imponeret af de dygtige lærerkræfter. Det var lærerne, der gjorde alt stoffet levende og interessant for os i deres glimrende maade at fremføre det paa. Undervisningen var ikke her lagt i de faste og afstukne rammer, som man træffer det i de almindelige skoler, hvor der f. eks. til et stykke litteratur bag i bogen staar anført, hvorledes man skal opfatte forfatterens mening med dette eller hint. Vi kunne frit og utvungent komme med vores egen opfattelse, hvad enten vi gennemgik Jakob Knudsens »Den gamle præst« eller Nis Petersens digte, og lærerne havde ikke bestemte forudfattede meninger, som de partout ville have proppet ind i hovederne på os. Lærerne var, hver for sig, personligheder, hvilket tonede frem gennem deres maade at behandle stoffet paa gennem deres klare, logiske og fordomsfri tænkemaade. Disse højskolemænd forstaar den kunst paa folkelig vis — i ordets bedste betydning — at give ungdommen tidens problemer i en nøddeskal og malende at skildre historiens udvikling op gennem tiderne, for i næste øjeblik at lade os lytte til kulturhistoriens og litteraturens røster om udvikling og fremskridt samt om menneskesindets uforanderlighed til alle tider og under alle forhold.

Et par af emnerne, som måske kunne have speciel interesse, var Sydslesvigs spørgsmaalet og forsvarsspørgsmaalet. Forstanderen var af den

mening, at en sindelagsgrænse og ikke nogen anden landegrænse burde danne skellet mellem Danmark og Tyskland. At dette maatte være rigtigt, gentog Hvid senere i sit foredrag om menneskerettighederne, hvor det bl. a. hed, at det maatte være ethvert menneskes ret at bestemme sit eget nationale tilhørsforhold.

Hvad angaar forsvaret var lærerne i forvejen positivt indstillet, hvorimod en del af de civile deltagere var i hvert fald noget skeptiske m. h. t. en hærs berettigelse i vort land. Gennem samtaler og diskussioner fik vi efterhaanden belyst saa mange ting for dem, som indtil da havde svævet i mørket, at deres skeptiske, om ikke negative syn paa dette spørgsmaal, det indtryk fik jeg dog, efterhaanden vendte sig til et mere forstaaende.

Højskolens idé med dette kursus, som den selv har taget initiativet til, har været at aabne byfolkenes øjne for det, en højskole kan give dem, samt at knytte forbindelser mellem land og by. Det er endvidere meningen, at denne form for kursus skal finde sted hvert aar i april, dersom der er tilstrækkelig tilslutning. Jeg gaar absolut ind for den; jeg har selv faaet saa meget ud af opholdet, og jeg ville ikke have noget imod at komme derned en gang til.

Det overmaade heldige forløb af dette kursus synes jeg viser, at det trænger til gentagelser. — —«

Ja, vi kom paa talefod med hinanden, og der var efterhaanden ingen spørgsmaal, hvor farlige de end kunne synes, som vi ikke kunne tage frem til rolig og saglig drøftelse. Landboerne spurgte naturligvis arbejderne: »Hvad er det for noget med svejser Jensen? Smider I folk i vandet, som bestiller mere end andre?« En rolig arbejder forklarede, at naturligvis tog alle hæderlige arbejdere afstand fra de metoder, der ved den nævnte lejlighed var bragt i anvendelse. Paa den anden side maatte man forstaa, at manden med den overordentlig store arbejdsydelse og dertil svarende fortjeneste kunne friste en fabrikant til at nedsætte akkordbetalingerne og derved fremkalde en lønnedsættelse. Hvis arbejderne har sikkerhed for, at den store arbejdspræstation ikke trykker lønnen, har de naturligvis ikke noget som helst imod svejser Jensen. Men hvad med skattesnyderiet, sagde nu arbejderne til landboerne. De fik det svar, at landbruget for det første ikke havde det anderledes skattemæssigt end andre frie erhverv. Dernæst maatte man ikke glemme, at landbruget har sine faste skatter, som der i hvert fald ikke kan pilles ved. »Ja, men jeg forstaa ikke,« sagde en københavnsk arbejder, »at man ikke kan lade staten drive en almindelig gennemsnitsgaard og saa sætte alle landbrugsejendomme i skat i forhold dertil. Men det gaar naturligvis ikke,« afbrød han sig selv, »for naar staten driver en gaard, giver den selvfølgelig underskud.«

Ja, vi havde gode dage sammen og er de paagældende firmaer saavel som »Folk og Værn« taknemlige, fordi de gav deres folk fri til at komme med. Vi glæder os til at gentage kursuset i april 1952.

Sommerholdet.

Det blev travle dage med at faa skolen i orden til sommerpigernes ankomst den 3. maj. Takket være vore dygtige hjælpere lykkedes det helt godt. Elevtallet laa en lille smule højere end forrige sommer — som tidligere nævnt omkring de 100 — og alle egne af landet var repræsenteret. Dertil kom 3 norske jenter, der yderligere gav holdet kolo-

Fra havnen i Egernfærde.

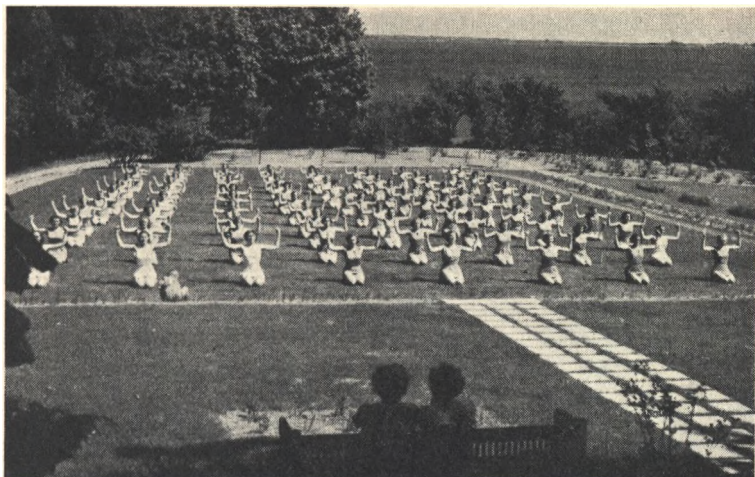

Fra mødepladsen.

rit. Som hjælpelærerinde havde vi i sommer Ella Poulsen (elev fra 1949). Ellers var lærerkredsen den samme som om vinteren. Vi kom hurtigt godt i gang med vore flinke piger. Den 4. holdt vi en lille frihedsfest med baal ved stranden og lys i alle vinduerne. Det saa dejligt ud. Den 17. maj fejrede vi Norges dag. Det er altid særlig festligt, naar der er norske elever, som paa klingende norsk kan bringe en hilsen. Den 3. juni deltog vi i sydslesvigernes aarsmøde, denne gang i Egernførde. Vi benyttede lejligheden til at se alle Sydslesvigs skønne og minde-

Lørdag aften.

Sommerpigerne paa den nye plæne.

rige steder, skolerne i Flensborg m. m. I Egernførde gik vi med i en meget lang procession fra havnen og op til mødepladsen ved den danske skole. Vi skulle underholde med danske folkedanse, og 80 af eleverne var i smukke folkedragter. Det saa smukt ud, og vore piger blev ideligt fotograferede. Da vi kom ind paa festpladsen med vort smukke flag i spidsen, jublede sydslesvigerne. Talerne blev holdt baade paa dansk og tysk — flest dog paa tysk — og ind imellem var der smukke gymnastik-

Den nye baad blev flittigt benyttet.

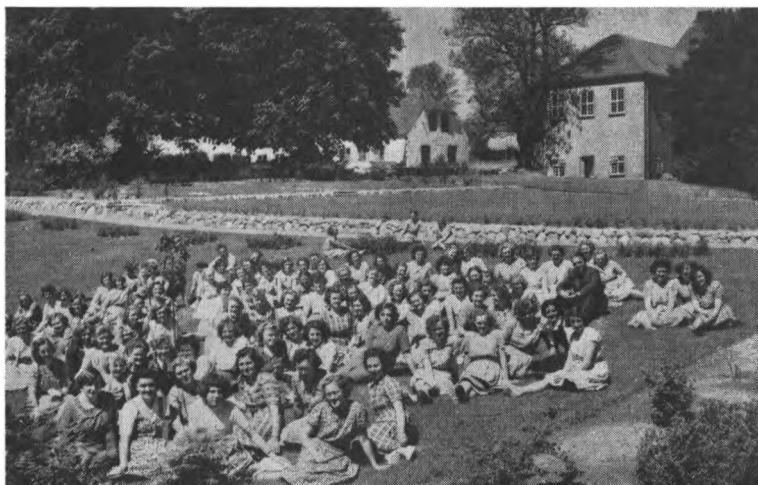

Halvdelen af foredragssalen.

opvisninger af store mands- og kvindehold. Vor folkedanseopvisning afsluttede programmet. Pigerne gjorde det smukt og fik megen paa-skønnelse. Desværre var pladsen efterhaanden blevet saa optrampet, at hele jordskyer næsten fik folkedanserne til at forsvinde. Men baade pigerne og tilskuerne tog det hele med godt humør. Paa tilbagevejen spiste

Vandet er dejligt.

Sommer.

vi aftensmad i Haddeby kro — i det skønneste vejr. Vi sang aftensang i den gamle danske domkirke i Slesvig.

Den 5. juni holdt vi generalforsamling her paa skolen. Pastor Magle, Tønder, holdt foredrag, og eleverne gav igen opvisning i folkedanse. Ogsaa de norske elever sang og dansede i deres meget smukke norske folkedragter. De høstede vældigt bifald. Sangkoret sluttede dagen med nogle flerstemmige sange.

Den 15. juni fejrede vi genforeningsdagen i Kliplev. Eleverne gav opvisning i gymnastik. Det gik meget fint. Derefter gik vi i procession fra sportspladsen til forsamlingshuset, hvor jeg holdt foredrag. Sangkoret sang nogle sange, og Marie Rosengaard optraadte i Kliplev-præstens bukser. De klædte hende. Iøvrigt var vi alle indkvarterede til aftensmaden rundt om i de gæstfrie Kliplev-hjem. Vi er glade for, at eleverne paa den maade faar lejlighed til at opleve sønderjyske hjem.

Sanct Hans-aften fejrede vi i Broager. Pigerne viste igen fin gymnastik, og efter baal og baaltale fik vi en lille svingom i forsamlingshuset, hvor jeg ogsaa holdt et kort foredrag. Inden vi kom til Broager, havde vi besøgt Dybbøl og Sønderborg. I det skønneste vejr nød vi udsigten fra skanserne og lyttede til mindernes stille tale.

Saa kom elevmødet med et vældigt rykind af gamle elever. Næsten alle aargange siden 1941 var repræsenteret, og nogen stykker var der ogsaa fra Aage Møllers tid.

Lørdag aften holdt Mandø foredrag, og bagefter dansede vi sange og folkedans paa plænerne. Søndag formiddag var der gudstjeneste ved Aage Møller i gymnastiksalen, der var fyldt til sidste plads. Om

Ebbe og Skammel.

Adelil og hendes søstre.

Adelil og Peder.

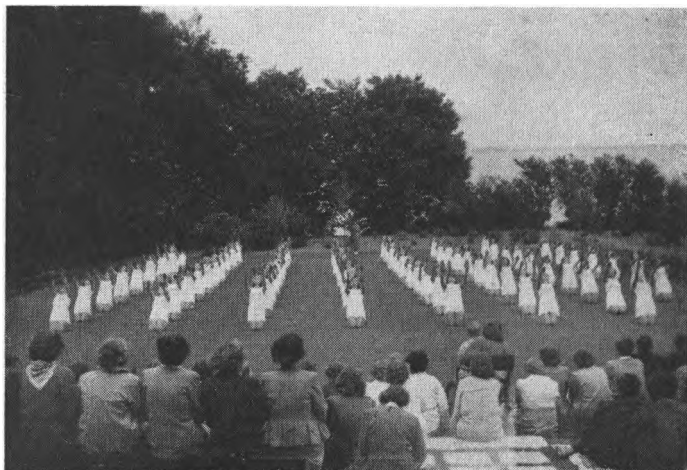

Havehusets beboere.

eftermiddagen talte Aage Møller og jeg, og om aftenen opførte vi folkevisestykket »Ebbe Skammelsøn«. Det er ikke skrevet af nogen stor dramatiker, men har alligevel bevaret noget af folkevisens umiddelbarhed og poesi. Om mandagen holdt Hvid foredrag. Midt i foredraget skete der en sensation. Hvid var kommet til at røre for meget ved flaget bag talerstolen. Resultatet var, at flaget pludselig faldt ned og paa et sekund omdannede Hvid til en forrummet skikkelse, klædt i rødt og

Tre vestjyder.

Gymnastikopvisning.

hvidt. Det skete midt i en sætning, hvis fortsættelse vi vistnok aldrig fik. Der var flere minutters munterhed, inden Hvid påny fik viklet sig fri og kunne føre foredraget til ende. Derefter talte Oxe, og vi fik en diskussion om enkelte af de ting, Hvid og han havde været inde paa. Om eftermiddagen var der haandboldkampe mellem de forskellige aargange, og to hold »gamle« karle og piger viste, at de endnu ikke havde glemt deres gymnastiske kunnen. Om aftenen festede vi i gymnastiksalen, og præcis klokken 12 samledes vi om baalet nede ved stranden, og dermed var de tre store dage forbi.

Søndagen efter havde vi en særdeles velbesøgt forældredag. Jeg holdt foredrag, og pigerne viste gymnastik for forældrene og omegnens folk. Om aftenen genopførtes »Ebbe Skammelsøn«. Det er dejligt, at saa mange forældre og paarørende benytter lejligheden til at besøge os paa forældredagen. Vi synes, vi kender eleverne endnu bedre, naar vi ogsaa har set og talt med deres forældre.

Lørdag den 21. juli var »fætrene« dag. Der kom saa mange, at vi næsten kunne spænde haven rundt. Humøret var højt, og vi fik en dejlig fest.

Vi naaede endnu at besøge børnehjemmet, og eleverne fik indtryk af, hvordan et virkelig førsteklases børnehjem er indrettet og drives. Forstander Poul Petersen fortalte stedets historie, og børnene sang nogle sange for os.

Saa var vi naaet frem til afslutningsfesten, der blev præget af, at Mandøes og Oxe nu snart skulle forlade os. Det blev til en bevæget afsked baade med dem og eleverne.

Og saa gik turen igen til Holland, omtrent ad den sædvanlige rute.

Knud Kristensen paa besøg.

Jeg skal ikke gaa i enkeltheder denne gang, men hvem glemmer sejlturen paa kanalerne i den herlige sommeraften eller roserne omkring de 2000 kors i Arnhem-kirkegaardens herlige græstæppe!

Hansemand m. fl.

Ja, sommerens dage kan ikke rigtig slaa til. Naar vi først er kommet hen i juni, flyver dagene af sted. Vi har næsten ikke engang tid til at lægge mærke til vejret, hvilket maaske er en fordel, naar det arter sig, som det har været tilfældet de sidste aar. Men i sommeren 1951 var vi nu saa heldige, at vejret altid var godt, naar vi skulle med til noget særligt. Og saa er en sommerskole i sig selv saa festlig, at der for erindringen staar sol over alle tre maaneder.

Den svenske redaktør var omsværmet. (Yderst til venstre skimtes »fru Jensen«.)

Fra den anden til den niende august var der grænselandsstævne, hvilket betød gensyn med mange af vore gamle venner. Ejdermanden, maskinmester Hau med den hvide kasket, Revenskovs, Petra og vort smertensbarn Lauersen, de var der alle, og dermed er ogsaa stævnets stemning anslaaet. Langt de fleste af deltagerne var dog nye, og de kom godt med i fællesskabet. Vi haaber at se mange af dem igen ad aare. Iøvrigt gik dagene med en række gode foredrag, med drøftelser og ture — til Vest- og Sydslesvig, Dybbøl og Sønderborg, og de berømte smaa aftenture blev deltagerne heller ikke skaanet for. Og hvor havde vi en herlig aften paa Okseøen — i lysenes og petroleumslampens skær.

Fra den 10. til den 15. august havde vi dansk-amerikansk stævne. Der var kun ca. 25 deltagere, men de var til gengæld fra en meget stor del af jordkloden. Danmark, Amerika og grænselandet blev mødets tre-

klang. Vi fik meget nyt at vide og havde et festligt samvær. Dansk-amerikanerne ville gerne have et lignende stævne til næste aar, hvilket vi med glæde sagde ja til.

Saa kom vore gamle venner, Jelling-seminaristerne, paa lejrskole, og efter endnu et par lejrskoler var vi naaet hen til efteraarsmødet. Desværre havde den vanskelige høst bevirket, at der kun var faa tilrejsende.

Prominente deltagere i Grønlandsstævnet.

Til de fleste af foredragene var der dog god tilslutning. Der er heldigvis en fast og trofast kreds, som vi altid kan regne med, naar vi indbyder til møde. Lørdag aften talte Jørgen Bukdahl, søndag eftermiddag var der foredrag af Erik Appel og mig. Om aftenen læste Hvid og frue et skuespil. Mandag formiddag bød paa to litterære foredrag af Hvid og Mandø, om eftermiddagen talte højskoleforstander Brandt Pedersen og pastor Kvist, Valsbøl. Efteraarsmødet sluttede — som det efterhaanden er blevet en god tradition — med en oplæsning af forstander Demuth og frue.

Saa rejste jeg ud paa en langvarig og oplevelsesrig foredragsrejse, og næsten alle vegne hilste jeg paa gamle elever. Det var dejligt at se jer.

I norske folkedragter.

Hen i oktober naede jeg hjem igen, og herhjemme var min kone og pigerne allerede i fuld gang med forberedelserne til vinterskolen. Efterhaanden syntes vi, det kunne være rart at komme i gang igen, selv om

Vi kører ind.

Niels, Birgitte og Bodil Mandøe.

vi egentlig ikke havde haft ret meget af det, man plejer at kalde ferie. Alle elevværelserne fik i efteråret en tiltrængt omgang. I havehuset og paa hovedbygningen er der nu tapetseret i alle rummene, og i »Røde Hus« er værelserne oliemalede. Det har pyntet svært, saa nu synes vi, der er helt rart alle vegne. Haven er ogsaa skønnere end nogen sinde. Den nye gymnastikplæne er prikken over i'et. I efteråret har den lille haandboldbane faaet en omgang med pløjning og planering. Den ligger i øjeblikket grøn og dejlig.

Som allerede nævnt maatte vi desværre tage afsked med Mandøes og Oxe ved sommerskolens slutning. Det var vi kede af, men vi forstod

Familien Hvid.

Andreas og Karen starter paa langfart.

efterhaanden, at der ikke var noget at stille op, hvor gerne vi end ville have beholdt dem alle tre.

Mandøe har været her i seks aar. Han har paa alle maader gjort en særdeles dygtig indsats, og vi har haft det allerbedste samarbejde i arbejde og fest fra først til sidst. Eva Mandøe var elev her vinteren 1945—46. Hun klarede overgangen godt fra elev til lærerkone og lærerinde, gik op i skolearbejdet og skolelivet med liv og lyst og blev samtidig sin mand en god støtte. Sammen skabte de et dejligt hjem, hvor vi alle var glade for at komme, og hvor deres tre børn fik en udmærket vokseplads.

Oxe var her kun i to aar. Han er baade et fint menneske og en udmærket pædagog, hvad baade eleverne og vore børn vil kunne bekræfte. Ogsaa ham ville vi gerne have beholdt. Men han følte sig ikke helt sikker paa, at han ville fortsætte som højskolemand. Nu er han lærer og ungdomskonsulent i Egerneførde i Sydslesvig og er glad for sit arbejde og sine kolleger ved den danske skole.

Mandøes kom ogsaa til Sydslesvig, hvor de er lærerfolk ved den danske højskole i Jaruplund. De er nu godt i gang med vinterskolen dernede, men faar dog tid til at kigge herover en gang imellem. Mandøe overtog iøvrigt den plads, som vores tidligere lærer Aage Rasmussen havde haft, siden højskolen dernede begyndte i 1950. Rasmussen og Tove er nu ansat paa Købmændenes højskole »Købmandshvile«, hvor min gamle kollega fra Askov, Poul Engberg, er blevet forstander.

Naa, naar det nu endelig skulle være, er vi glade for, at det var Sydslesvig, der tog vore dygtige lærere. Der er haardt brug for den allerdygtigste indsats dernede. Men vi maatte saa se os om efter den bedst mulige erstatning for de bortrejste. Der var mange tilbud at vælge

imellem, og det var svært at træffe bestemmelsen. Michael Rasmussen, der i tre aar har været lærer paa Krabbesholm højskole, har afløst Mandøe. Han er seminarieuddannet og har desuden faglærereksamen. Han er iøvrigt københavner. Den anden af de nye hedder Chr. Elkjær. Han er landbrugskandidat og vestjyde. Begge er blevet mig meget stærkt

Kokkepige og chef.

anbefalede, og vi har indtryk af, at de begge er helt rigtige. De er gaaet udmærket ind i arbejde og samvær.

Ogsaa en anden af vore mangeaarige medarbejdere, gartneren Karl Nielsen, har forladt os. Han fik tilbudt en god stilling ovre paa Sjælland med en løn og en bolig, som vi ikke kunne præstere. Det fortjener han i høj grad. Vi er ham meget taknemlige for den vældige indsats, han har præsteret til skolens forskønnelse. Han er iøvrigt blevet gift med Mary Sørensen, der var elev her vinteren 1946—47.

Ogsaa bestyreren, Henry Fredsgaard, har søgt andre græsgange. Han fik rekordhøst paa vore marker i de to aar, han var her. Nu er Sven Solhøj bestyrer og Arne Binderup gartner, og dem er vi ogsaa glade for.

Hvid har købt og moderniseret det hus, som Mandøes boede i, og

som dengang tilhørte skolen. Der er blevet dejligt dernede. Mariane faar det stadig hyggeligere i sin lille fikse lejlighed. Else Olesen, Karen Lund og Ruth Smidt har vi heldigvis stadig. De bliver udmærket assisteret af de nye: Ellen Sommer, Maren Støjberg, Metha Tang og Eli Knudsen (alle elever fra sommeren 1951) samt Christa Christensen (elev 1952—53).

Og dermed har jeg vist fortalt om alle aarets store og smaa begivenheder. Jeg vil slutte med en tak til alle vore mange medarbejdere. Vi ved, hvad deres indsats betyder, naar det hele skal gaa godt.

Men den allerstørste tak maa jeg have lov at rette til alle de gamle elever, der saa trofast støtter skolen, saa vi halvaar efter halvaar kan aabne dørene for en stor elevflok. Tak.

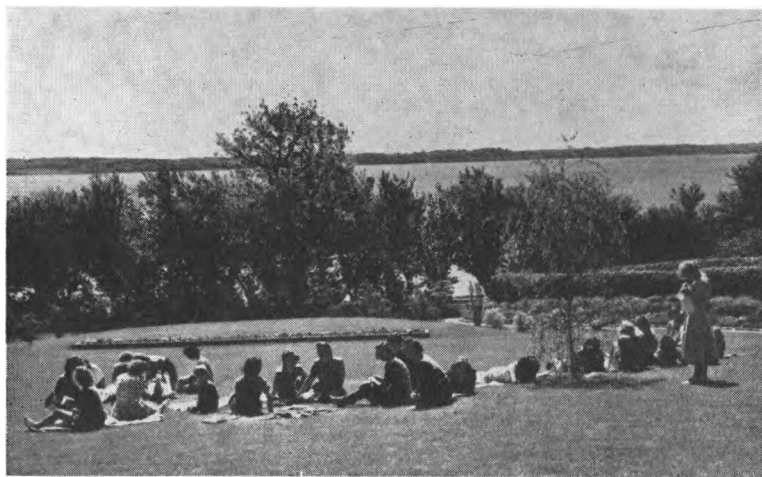
Og saa er det igen advent og jul. Vi haaber, at glæden — trods de mørke skyer ude i verden — maa finde ned til jer rundt omkring i de mange hjem. Og skulle der komme skyer ogsaa paa jeres himmel, saa husk sandheden i de gamle linier:

immer det dages dog paany,
hvor hjerterne morgen vente.

Jeres gamle skole følger jer med mange gode ønsker. Glædelig jul.

Jeres hengivne

Agnete og Hans Haarder.

TANKER PÅ EN TRAKTOR

Det er faktisk sjovt, det her! Meget morsommere end at gå bagefter hesteploven. Og så er det mere behageligt. Jovist! Den menneskelige natur fornægter sig ikke, dovenskab er en fremherskende egenskab.

Nu har jeg haft denne gamle Fordson i nogle dage, og efter lidt besvær er jeg nu nået så vidt, at ploven lægger en nogenlunde antagelig fure.

Den er skam pæn at se på, nymalet over det hele, og navnet trukket fint op. Og nu sidder jeg på det behageligt fjedrende sæde og føler mig som teknikkens behersker. Men hvor længe var Adam i paradiset? Pludselig sætter motoren ud, der kommer nogle knald som fra en hel artilleriafdeling, og fra udstødningsrøret kommer en petroleumsstinkende røgsky som fra en mindre atombombe. Jeg forlader lidt tvivlrådig mit ophøjede sæde og går et par gange rundt om det tavse køretøj. Så piller jeg lidt hist, banker lidt her, tager så et tag i startsvinget. Intet resultat! »Stålfarfar« er og bliver tavs. Så får jeg den lyse idé at kigge i brændstoftanken. Selvfølgelig! Ikke en dråbe tilbage. Efter at jeg lidt slukøret har fået fyldt tanken op, kører vi igen. Men lidt af selvsikkerheden er forsvundet, og nogle skoser må jeg også døje.

Mens jeg i den lyse efterårsdag således kører hen over marken og lægger fure ved fure, er det egentlig ganske nærliggende at tænke lidt over udviklingen. For bare 10 år siden var det kun de store gårde, der havde en traktor stående. Og den blev endda kun brugt ved højtidelige lejligheder eller rettere sagt, når det var helt umuligt at nå arbejdet ved hjælp af hestene alene. Og har man fantasi nok, er det vel forsøget værd at vove et baglæns kæmpespring. Og så lander man måske på en lille åben plads i urtidens kæmpeskove. Her går stenaldermanden (eller -konen) og roder i jorden for at gøre den bekvem til at så de par håndfulde hirse og havre, som nu var nødvendige for ham og hans familie for at opretholde livet. Men mellem stenaldermandens krogede kæp og vore dages komplicerede maskiner ligger der en udvikling, som har bevæget sig fremad, om ikke i spring, så dog fremad, undertiden måske i cirkler.

Det er slet ikke min mening her at trække linierne i landbrugets maskinelle udvikling op, slet ikke. For det er jo kun en side af menneskets skabertrang. Den samme udvikling har f. eks. fundet sted indenfor de midler, mennesker gennem tiderne har brugt til at meddele sig til hinanden og til efterslægten. Den går jo fra de figurer, som er fundet i spanske klippehuler, over nordboernes runer, østerlandenes hieroglyfer og Gutenberg til vore dages rotationspresser. Og endnu videre. Til telefon, radio og som det foreløbig sidste: fjernsynet. Og så kan man synes, at nu er det nok.

Næppe ret mange vil vel ønske, det skal gå så vidt som i Georg Orwells: »1984«, hvor der i hvert eneste værelse er en teleskærm. Den er sådan indrettet, at man både kan se i den og ses i den. Og igennem disse teleskærme kan man i Minisand — ministeriet for sandhed — kontrollere, om partiets medlemmer udviser den rette eksemplariske holdning. At læse »1984« er ikke nogen nydelse, for bag alle de rædsler, konstruerede, sidder uroen alligevel i én. Alle de utopiske uhyrligheder, læserne bliver præsenteret for, er jo slet ikke så usandsynlige endda. Mange af dem er jo allerede praktiseret i landene øst for jerntæppet, hvis man da tør tro bladenes sensationelle artikler. Jeg tænker her bl. a. på kardinal Mindzensky-processerne.

Ja, det er egentlig utroligt, så langt ens tanker kan føre en, når de får lov til det. Bedst at vende tilbage til det daglige. Jeg ser op. Over hovedet på mig glider en af de store rutemaskiner roligt og støt af sted. Og så er tankerne straks på flugt igen. Om få timer lander den store maskine måske på »Le Bourget«, og busserne fører passagererne ind i Paris' mylder. Og hvorfor ikke være med! I aften er jeg i Paris. Jeg står oppe i mit hotelværelse og ser ud over verdensbyen. Lysene begynder så småt at tændes. Om lidt lyser alle lamperne langs Seinen som perler på snor. Når jeg læner mig ud af vinduet, ser jeg Notre Dame og lidt længere borte Eiffeltårnet. Om en time sidder jeg i parketten i det fornemme teater og nyder den fremragende forestilling. Og bagefter driver jeg op ad Montmartre og blander mig med mængden. Og i morgen vil jeg sidde i Cafe de la Paix og se på det pulserende liv; bagefter går jeg langs Seinen og smiler til de smarte mademoiselles. Cosmopolit for en dag — i tankerne.

Nu nærmer solen sig horisonten, og tågen er ved at krybe frem i lavningerne. Det er ved at være fyraften. Solens stråler får det efterårsbrune løv til at flamme i alle mulige nuancer. Henne ved hegnet kommer en fasan værdigt spankulerende, kun optaget af sit eget ve og vel. Jeg kører traktoren i hus og går så ind i kostalden. Snart begynder malkemaskinen at banke, mens køerne eftertænksomt tygger drøv.

Det daglige arbejdes sidste akt er begyndt.

Erik Graugård.

VI STARTER EN FORENING

For den, som vil være med til at stifte en ny forening, kræves der først og fremmest, at han eller hun har en brændende interesse på det område, inden for hvilket foreningen ønskes oprettet. Den er vel også til stede, hvis man begynder; endvidere fordres der udholdenhed, ikke blot til at vække interessen hos andre for en sådan forening inden dens oprettelse, men lige så meget efter.

Det sidste er en af de ting, som jeg ikke i så stor udstrækning gjorde mig klart, da jeg for to år siden var med til at starte en forening for unge piger i Nordsjælland, men alligevel har jeg indtil dato ikke fortrudt det.

Formålet med arbejdet i foreningen er at dygtiggøre de unge piger på det huslige område og i det hele taget til de flestes fremtidige stilling som husmoder. Hertil bør med det samme bemærkes, at her ingen husholdningsforening er, i hvilket tilfælde en sådan forening ikke havde været påkrævet, og de husmandsforeninger, som er her i distriktet, har aldrig interesseret sig for de unge piger, ja, de har endda til for ganske kort tid siden været modstandere af det arbejde, vi gjorde, fordi befolkningen i almindelighed er så stokkonservativ, at alt nyt skal slå ned, inden de overhovedet koncentrerer sig om, hvad det i virkeligheden drejer sig om.

Opfordringen til dannelse af sådan en forening kom fra »Unge landmænd«, som kort forinden var blevet startet. Vi var da nogle, som gik ind for tanken på den betingelse, at det ikke måtte være blot fagligt, da det var vort håb at vække interesse for foredrag af folkelig og lignende art, da her ingen foredragsforening er, ej heller nogen forening, som tager den opgave op. En ren ungdomsforening ville ikke kunne trives på denne egn, da befolkningen ikke kan få øjnene op for betydningen af en sådan; det er kun det faglige, der duer. Hermed ville vi så forsøge at samle ufagligt og fagligt i samme forening. Det er jo om at tage chancerne, hvor de er. Det er da også gået udmærket sammen. »Unge piger« og »Unge landmænd« arbejder selvfølgelig sammen på dette område, men ellers med hver sin bestyrelse. Nogle spydige hoveder mente i begyndelsen, at det måtte være en gifteforening, men det har i hvert fald ikke givet resultat endnu.

For nu at begynde med noget, som de unge vidste hvad var, startede vi først et konserveringskursus og senere kursus af forskellig faglig slags. Desværre har vi her et stort problem, da leder og elever har vanskeligt ved at komme i kontakt med hinanden. Nogen tilbagegang havde vi derfor af den grund. Derimod går det fint med at få medlemmerne til

håndarbejdskursus, som vi har afholdt på skift i hjemmene. Her havde vi endvidere den fornøjelse, at de ældre blev meget interesseret i foreningens arbejde, nu de fik det ind på livet, hvad vi lavede. Desuden afholder vi enkelte aftener med emner som: stueplanters pasning, køkkenhavens tilrettelægning, partering af grise, svampe- og juledemonstration o. l. I sin art lidt mindre almindeligt for piger var en malkekonkurrence. Hertil mødte 11 hvidklædte piger med spand og skammel og gik til arbejdet med liv og lyst. Nægtes skal det ikke, det vakte opsigt; men det er en god ting for en forening, så længe det er til det gode.

Af »Unge landmænd« har vi været inviteret med til deres, for piger også interessante besøg, bl. a. på et gartneri, for det er jo ikke nok, en landmand er interesseret i den slags, det kommer til at se dårligt ud for ham, hvis han ikke har en dygtig og i arbejdet interesseret kone.

Den anden gren af foreningens arbejde, som jeg lægger mest vægt på, er det ufaglige, som vi ville have med imellem det faglige. Her har vi en fortræffelig hjælp og støtte fra en nyoprettet ungdomsskole her på egnen, både når det gælder lokaler og foredragsholdere og på forskellig anden måde.

Ved disse møder, som afholdes sammen med »Unge landmænd«, har der været forskellige foredragsholdere, ikke mindst højskolens folk. Interessen er hertil fin og mødeprocenten tilfredsstillende; desværre kniber det med mødekulturen, hvilket bl. a. giver sig udslag hos enkelte, der sidder og snakker om alt andet. Trods gentagne bemærkninger både fra foredragsholdere og formand har det ikke fortaget sig endnu. En anden lille pudsig bemærkning kan jeg nævne. Det at rejse sig som tak efter et foredrag var for de allerfleste et ukendt begreb; men da medlemmerne blev gjort opmærksom på det, var de lige ved at vælte stolene for at komme op, hver gang der blev sagt tak. Nu har de dog vænnet sig til at tage det mere roligt.

Min største kæphest er fællessang; det er så elendigt, som det overhovedet kan være, men vi mangler desværre en til rigtig at lære os sangene, og ikke mindst få dem til virkelig at synge med.

I et foreningsarbejde som dette forlanges der stadig nyt og endelig alsidigt, da unge jo hurtigt bliver ked af noget ensformigt. Det kræver jo så igen en stadig tragten efter noget nyt for den, som står for ledelsen; til tider vil jeg indrømme, jeg har været ved at lade det hele ligge, når det har set mest sortbroget ud, men der hænger for mig, trods alt, en forpligtelse ved at have været med til at starte foreningen overhovedet.

På den anden side er jeg også på det rene med, at det har betydet meget for mig, først fordi man er nødt til at følge det hele, som afholdes — omtrent da — og derved hører og lærer mere, end man ellers ville have gjort, og for det andet får bekendtskab med andre ledere af samme og lignende foreninger og hører og drøfter problemerne med dem.

Minna (elev fra 1949—50).

Til venner og kammerater for vinteren 1950—51.

En hjertelig tak for godt kammeratskab i vinter og en særlig tak for al udvist opmærksomhed ved mit sygeleje på sygehuset i Sønderborg. Tak for hver en blomst og tak for hvert et besøg og sidst, men ikke mindst: tak for den dejlige poesibog med alle navne og mange kære minder.

Hilsen til jer alle fra

Gerda Hilligsø.

Mindet lader som ingenting
er dog et lønligt kildespring.

ELEVFORENINGEN

Ved den årlige generalforsamling, der blev afholdt på elevmødesøndagen, blev beretning og regnskab fremlagt af formanden. Begge godkendtes.

Af bestyrelsen afgik efter tur Holger Rasmussen, Henny Husted, Martinus Jensen, Sv. Thybo og Anne-Marie Husted. De tre førstnævnte genvalgtes, og nyvalgt blev Kirsten Valdemar og Poul Hornshøj.

De to revisorer Ove Ditlev Nielsen og Hans Jørgen Hansen afgik, og i stedet valgtes Karen Ventzel og Poul Hansen, Skuderløse, Sj.

Det blev på generalforsamlingen vedtaget, at man skulle melde sig ind i landselevforeningen.

Fra skolens side blev der udtrykt ønske om, at hver enkelt, som mente at komme til elevmøde, nogle dage i forvejen gav meddelelse om dette, f. eks. pr. brevkort. Det er kun en ringe ulejlighed at gøre sig, og for skolen betyder det meget, at man har et nogenlunde overblik over, hvor mange der kan ventes. Af hensyn til de forskellige indkøb og lignende.

Som det ses på regnskabet, har trykningen af Rønshovedposten kostet elevforeningen 400 kr. Da vi for to år siden vedtog at hæve kontingentet til 4 kr., regnede vi sikkert med, det ville kunne slå til. Hvad der ikke kunne forudses, var den kolossale stigning i papirpriserne. At 100 elevskrifter er gået uindløst tilbage, skal også nævnes.

Elevmødet foregik jo efter de vante linier. Det eneste, der i år kunne kritiseres, var vejret. Selv om det ikke forhindrede nogen af arrangementerne, savnede vi solen og den blå himmel.

Men ellers rådede den samme gode stemning som ved tidligere elevmøder, ja, på et vist tidspunkt steg stemningen, som det vil huskes, til uanede højder. Det vil sikkert være klogt, om fanen til næste år bliver gjort solidt fast!

Det er jo lidt underligt igen at skulle skrive glædelig jul. Solen står højt på himlen, og kreaturerne er mange steder på marken endnu. Men kalenderen siger november, og så må det være rigtigt.

Rundt om på skolerne begynder nu de nye hold, og det kan kun glæde en gammel RH'er, at vor skole kan melde fuldt hus. Jeg sender hermed de bedste hilsener til Rønshoved og til alle gamle elever med ønsket om en glædelig jul og et godt nytår.

Erik Graugård.

REGNSKAB

for

Rønshoved højskoles elevforening

1950—51.

Indtægt:

Kassebeh. 1. juli 50	3586,50
Renter 11. dec. 50	51,81
Renter 11. juni 51	47,89
Overskud fra elevskriftet	1513,60

Balance ... 5199,80

Udgift:

Bidr. t. Højskolen i Sydsl.	500,00
Trykning og Udgivelse af Rønshovedposten ...	400,00
Elevunderstøttelse	513,60
Kasseb. 19. juni 51	<u>3786,20</u>

Balance ... 5199,80

Ovenstående revideret og fundet i orden.

Rønshoved, den 2. 7. 51.

Karen. Ventzel,
Aarre.

LANDSELEVFORENINGEN I DET FORLØBNE ÅR

Landselevforeningen har i det forløbne aar taget initiativet til en række arrangementer for at skaffe højskoleforbindelser i nye kredse. I sommer havde vi feriekursus paa nogle højskoler, hvor næsten alle deltagerne var mennesker, som intet i forvejen kendte til højskolen. Disse 8 og 14 dages feriekursus er en ypperlig maade at faa kontakt med højskolefremmede kredse, og vi beder alle agitere meget kraftigt blandt venner og bekendte for denne ide. — Skriv til sekretariatet og bestil pjecer til uddeling. De vil foreligge ca. 1. marts.

Fabrikshøjskolerne er i fortsat stigende antal. I efteraaret begynder vi i Aarhus, Aalborg, Korsør, Køge, Slagelse og maaske endnu et par steder.

Arbejdet i ungdomsklubberne vil vi meget gerne have fortsat og beder alle i København boende tidligere højskoleelever, som kunne tænke sig at gøre et socialt arbejde i storbyen og derved samtidig medvirke til at gøre højskolen kendt, henvende sig til sekretariatet. Ideen er den, at højskolens unge blander sig med de unge fra klubben — ikke som ledere — men paa ganske almen kammeratlig vis deltager i klubbens arrangementer paa lige fod med de øvrige medlemmer.

Aftenhøjskolen i Vartov, som ogsaa er startet ud fra det formaal at udbrede kendskab til højskolen, har faaet stor tilslutning, der har meldt sig ca. 200 deltagere.

Til næste aar vil vi forsøge, om der gennem ungdomsforeninger, gymnastikforeninger o.l. skulle være mulighed for at lave nogle arrangementer i lighed med fabriksaftenhøjskolerne — en slags »Højskole i sognet« — arrangeret af lokalboende tidligere højskoleelever, og vi ville være meget taknemmelige for gode ideer med hensyn til, hvordan et saadant arbejde kunne lægges an.

Det er meget glædeligt at kunne konstatere, at der blandt tidligere højskoleelever er en stadig stigende interesse for landselevforeningens arbejde. Vi har mærket det meget tydeligt i sekretariatet, hvor vi ofte faar breve fra tidligere højskoleelever, der beder om praktiske oplysninger af denne eller hin art med hensyn til højskole, og vi haaber, at der i den kommende tid vil blive knyttet endnu nærmere forbindelser mellem sekretariatet og de mange tidligere højskoleelever, som vil virke for højskoletankens videre udbredelse.

Venlig hilsen

Erik Halvorsen.

RØNSHOVEDMØDERNE

Ogsaa i aar er der blevet holdt rønshovedmøder rundt omkring i landet. Med en enkelt undtagelse har der alle steder været særdeles god tilslutning, endnu større end tidligere aar. I København maa vi nu have et større lokale. I Thy var der kendelig fremgang. Desværre var vor udmærkede formand deroppe, Erik Søndergaard, forhindret i at være til stede. Han laa meget alvorligt syg paa sygehuset i Nykøbing M. Jeg besøgte ham, og han var heldigvis ved at genvinde sit gamle, gode humør. Mødet i Odense tog Hvid og Mariane sig af, da min kone og jeg var forhindret (Karen blev konfirmeret den dag). Ribe amts rønshovedkreds er stadig vor største forening, men København er lige efter. Ogsaa Aarhus er godt med. Til næste aar ser mødeprogrammet saaledes ud:

Ribe amts rønshovedkreds holder møde paa Bramminge efterskole den 4. januar kl. 14. Foredrag af Hvid og Haarder. Der faas te og kaffe til medbragt mad. Om aftenen festligt samvær.

Østjyllands rønshovedkreds. Møde paa missionshotellet Ansgar i Aarhus, søndag den 27. april kl. 14,30.

Rønshovedkredsen for Himmerland. Møde den 14. september kl. 14,30 i Søttrup friskole, Hornum.

Sjællands rønshovedkreds. Møde den 28. september kl. 14,30 i Varov, København (ved Raadhuspladsen).

Rønshovedkredsen for Mors og Thy. Møde paa Afholdshotellet i Thisted den 5. oktober kl. 14,30.

Rønshovedkredsen for Fyn. Møde paa Fyns Forsamlingshus den 26. oktober kl. 14,30.

Tak, fordi I møder saa trofast op! Bliv ved med det. Desto festligere er det for os allesammen.

SOMMERPIGERNES DAGSØVELSE

Musik.

- Rød 1. 1. Hop m. taast. fr. v. 1, h. 2, 3 smaa løbetr. 3 og 4, d. s. 5—8, gent. 1—8, løb i smaa kredse 1—8, 1—8, mods. 1—8 ud p. plads 1—8.
- Gul 71. 2. Bøjst. armstrkn. op 1, føring ud 2—4 (hælhævn. og sænk.), 1 rundv. 5—6, sv. fr. og løftn. t. bøjstill. 7—8, d. s. 1—8, enk. armstr. ud m. hoveddrejn. v. 1, h. 2, h. 3—4, sv. ned—op og løftn. t. bøjst. 5—8, gent. 1—8.
- Gr. 1 28. 3. Langsidd. bøjn. og »skub« fr. 1, føring ovenom af v. og vridn. t. v. 2—4 (h. haand p. v. ankel), 2 træk 5—6, »studs« p. isse 7, sv. ned og vridn. fr. 8, d. s. t. h. 1—8, — enk. knæløftn. og bøjn. fr. m. panden t. knæet let sl. v. knæ 1, strkn. og sl. v. hoften 2, h. 3—4, »skub« fr. og rejsn. t. stræklangsidd. 5—6, armf. ud—ned 7—8.
- Gr. 3 70. 4. Favnrugg. hæl- og hammensl. (4 gange) 1—8, gent. 1—8, 1—8, 1—8, fodskiftn. p. sidste del af musikken.
- Gr. 3 33. 5. Hop m. fodbagopløftn. 1, 2 taast. fr. 2—3, mods. fod 4—6, fjedrehop 7—12 (højt hop og vendn. p. 10).
- Gul 46. 6. St. bøjn. ned og 3 vipn. m. fingerst. ude 1—9, rejsn. og st. p. sk. 10—12, d. s. 1—12, lille knævipn. m. pendulsv. fr.—tilb. 1—6, dyb knæbøjn. og strkn. m. armløftn. fr—op t. bøjst. 7—9, studs p. sk. og armløftn. ud—ned m. hælvipn. 10—12.
- M. G. 16 7. Issef. knæsidd. sidebøjn. t. v. 1, rejsn. 2, d. s. 3—4, t. h. 5—8 (p. 8 armløftn. t. hævstill.), 4 rygbojn. bag. 1—8 (p. 8 ned t. knæbuksidd.—pandest.), rygstrkn. m. armf. ud 1—4, rejsn. t. knæst. m. armf. op 5—8, fældn. m. armf. fr. 1—4, p. 5—6, udg. 7—8.
- Gul 26. 8. Langsidd. enk. bagl. rundsv. m. v. 1, bøjn. fr. og fingersl. v. h. fod 2, d. s. m. mods. arm 3—4, doblt. bagl. rundsv. og bøjn. fr. 5—6, rejsn. m. armløftn. genn. strækstill. og sv. t. rækfaldsidd. 7, p. 8 d. s. 1—8, bøjn.

af v. knæ taasl. + fingersl. ude i g. h. p. sk. 1—2, mods. 3—4, d. s. 5—8, gent. 1—8.

- Pirrevals. 9. 4 og 4 i kredse: svingtrin 1—16, skifte plads m. 1 omtrædningstr. og 1 gangtr. m. vendn. 1—4, hjem igen 5—8, 2 par d. s. 9—16, højrehaandsmølle v. arm løft. svingtr. 1—16, ombytn. 1—16.
10. St. armstr. op 1—3, strkn. ud 4—6, X rundsv. foran 7—9, vipn. i favnstll. 10—12, fældn. fr. t. rækspidsvinkel 1, armf. ud 2—3 p. 4—6, knæbjn. og ruln. op t. udg. 7—12, gent. forfra 1—12, 1—12.
11. Sideudfald t. v. m. armsv. ud 1—3, vendn. t. v. m. armf. ned fr. af h. t. højærækfremfaldst. 4—6, vridn. t. h. m. armf. ovenom af h. 7—9, p. 10—12, vridn. fr. m. h. armf. ned 1—3, p. 4—6, rejsn. t. v. fod m. armsv. ovenom af h. og sænk. af begge t. udg. 7—12, udfald og vridn. modsat 1—12, 1—12.
- G. M. 5 48. 12. $\frac{1}{2}$ favntaast. t. v. — enk. rundsv. af v. foran 1—3, sidebøjn. t. v. m. let hammsl. p. v. ben 4—6, d. s. 7—12, bøjn. t. v. og rejsn. m. v. armf. ud—op bøjn. t. h. 1—9, armsænk. ned foran og vægtoverfør. t. mods. udg. 10—12.
- G. M. 5 27. 13. St. hælævn. m. armf. ud—op t. ring 1—6, løftn. t. vægtstll. 7—12, rejsn. m. armf. ned—fr. t. højærækløbsst. still. 1—6, hælævn. p. forreste fod lille løftn. og sænk. t. udg. 7—12.
14. Stafetløb.
- Blaa 56. 15. Kreds: 4 dvælgangsskridt 1—8, knæbjn. 1—4, strkn. 5—8.

Kære piger! Hermed dagsøvelsen, I har bedt om. Husk, hvis I bruger noget af det, at gaa det godt igennem først — og faa de smaa ting med. — Held og lykke med vinterens arbejde!

Mariane.

Hilsen til alle gamle elever med ønsket om en glædelig jul og et godt nytjaar.

Mariane Overgaard.

EN DAGSØVELSE

Nedenstående er uddrag fra en dagsøvelse, som jeg har benyttet ved et delingsførermøde, og her er øvelser, som jeg selv har haft glæde af at arbejde med, og det kan måske gå jer på samme måde. — Lykke med vinterens arbejde.

1. Krydssmalbredst. armsv. ud—op og ud—ned og dobb. forlænds rundsv. t. udgangsstill.
2. Støthugsidd. hop m. bensv. ud o. armsv. ud—op o. tilbage til udgangsstillingen (1—2).
3. Halvtopsideudfaldst. ens. sidebøjn. m. mange træk i still.
4. Hop m. tåstøtn. t. s. m. modsat enk. armsv. ud—ned (1—4), hop t. favnbredvinkelst. (5), p. (6) lændebøjn. m. greb om anklerner (1—4), fri armstrækn. op (5), p. (6) små armtræk bagud (1—4), 2 hop m. armstrækn. ned (5—6).
5. Håndligg. armbøjn. o. benfjør. (1—8), armbøjn. (9), armstrækn. o. benfjør. (1—8), armstrækn. (9).
6. Knæhåndst. modsat arm- o. benfjør. bagud.
7. Knæbudsidd. rygstrækn. m. armbøjn. (1—2), enk. armstrækn. ud m. hoveddrejn. t. v. o. h. (3—4), udgangsstill. (5—6).
8. Nr. 6 gentages.
9. Fremligg. rygbøjn. m. armløftn. o. sænkn. i favnstill. (1—2), rygbøjn. m. armløftn. o. sving op t. klap o. sænkn. i favnstill. (3—4), rygbøjn. m. armløftn. o. føring t. udgangsstill. (5—6).
10. Favnrýgligg. benfjør. i kreds langs gulvet t. v. i 4 t. o. t. h. i 4 t.
11. Støthugsidd. skiften t. stræktåst. still. (kommando).
12. Bredst. sidebøjn. — efter hver 4. sidebøjn. skiften af håndstilling til ving-, bøj-, top- o. strækbredst.
13. St. armstrækn. ud (1—2), håndvending (3), rygstrækn. m. armfjør. t. strækstill. (4—6), armsv. ud—ned—fr. (7), lændebøjn. o. rejsn. (8—9).
14. Knæbudsidd. rygstrækn. m. armfjør. ud (1—2), armbøjn. (3), rejsn. t. topknæst. (4), kropfældn. o. armfjør. t. flyvstill. (1—2), p. 3, rejsn. t. topknæst. (4—5), hurtig tilbage t. udgangsstill. (6).

Øvelser ved bænke.

15. Topvríststøtst. sidebøjn. fra s. t. s.
16. Vríststøtst. hasetræk m. fatning om den ene ankel.
18. Nr. 15 og nr. 16 gentages med modsat vríststøtte.
19. Vandret håndligning — armbøjn.
20. Vandret sideligning.

Jobs. Hvid.

ELEVLISTE

VINTERSKOLEN 1950—51

- Andersen, Alice Ella, Bækkeskovvej 97, Brønshøj, København.
Andersen, Tove Birgit Juul, Svenstrup, Viby, Sjælland.
Hartvigsen, Annelise, Kappel-Schlei, Hüholzweg 19, Sydslesvig.
Hilligsø, Gerda Madsen, V. Bjerger, Sdr. Felding.
Holm, Britta, Uvelse, Lindholm.
Jensen, Edith Kathrine, Skæve, Holstebro.
Jensen, Ingeborg, Ørre, Herning.
Jensen, Ruth Vestergård, Meldgård, Ilskov.
Jørgensen, Edith, Bjerre, St. Fuglede, Sjælland.
Kallestrup, Singly, Tostrup, Møldrup.
Klit, Kirsten Mikkelsen, Ø. Rosholm, Vigsø, Thisted.
Kristensen, Rita, Alslev, Varde.
Madsen, Karen Marie, Skæve, Holstebro.
Mortensen, Inger, »Granlund«, Hygum, Jelling.
Mortensen, Ruth, Skuderløse, Bråby, Sjælland.
Neddermann, Gerda, Angelborggade 31¹, Flensborg.
Pedersen, Elly Birgitte, »Kildegård«, Grædstrup pr. Brædstrup.
Pedersen, Nina Buus, Høgholt pr. Støvring.
Poulsen, Astrid Overgård, Thykiersvej, Thisted.
Poulsgård, Karen, Kjærlund, Kølkeær.
Rasmussen, Anna Marie, Kolstrup, Lem.
Rasmussen, Emmy, Trælløse, Herlufmagle.
Rindom, Gerda, Opsund, Videbæk.
Skou, Eva, Kathrineborg, Selde, Roslev.
Sørensen, Bodil, Todbjerg Mosegård, Hjortshøj.
Thomsen, Johanne, Nr. Ramsing, Ramsing.
Thygesen, Ellen, »Baungård«, Træden, Tønning.
Wentzel, Karen Agnete, Østergård, Årre, Varde.
Andersen, Aksel, Knabegården, Korinth.
Andersen, Christian, Ketting, Als.
Andersen, Frede Eg, Bøvl, Sdr. Omme.
Andersen, Harry, Ristofte, Thorsted, Tim.

Andersen, Poul Juul, Svenstrup, Viby, Sjælland.
 Bojsen, Niels Marinus, Nysum, Arden.
 Boller, Gert Hamann, Egeris, Skive.
 Christensen, Axel, Hesselbjerg, Humble.
 Dalby, Sven, Tjæreby, Nykøbing F.
 Eskildsen, Eskild, Vester Højst pr. Øster Højst.
 Foged, Torben, Karleby, Falster.
 Graversen, Viggo, Skræ, Kjellerup.
 Hansen, Alfred Kyster, Jørsby, Nykøbing Mors.
 Hansen, Frode Sikker, Ejby, Viby, Sjælland.
 Hansen, Hans, »Engkilde«, Flintinge, Lolland.
 Hansen, Povl, Skuderløse, Bråby, Sjælland.
 Jansen, Anders Bjergbo, Astrup, Skern.
 Jensen, Andreas, Nr. Vorupør, Sjørring, Thy.
 Jensen, Hans Erik, Moseby, Horbelev, Falster.
 Jensen, Sigvard, Bjerndrup, Sommersted.
 Jensen, Theodor Møller, »Rolighed«, Vesterlund.
 Johansen, Svend, Haubro.
 Karstensen, Hans Nikolaj, Nibøl, Sydtønder, Sydslesvig.
 Klit, Peder Mikkelsen, Ø. Rosholm, Vigsø, Thisted.
 Larsen, Anker, Særslev, Horbelev, Falster.
 Larsen, Karl Ejler, Grønholt, Borup, Sjælland.
 Larsen, Vagn, Ubberup, Kalundborg.
 Laustsen, Evald Bjerregård, Gøttrup, Fjerritslev, Jylland.
 Leick, Geo Villy, Lydersholm, Jejsing.
 Mikkelsen, Åge, Fovsinggård, Tørring.
 Mikkelsen, Mathias, Vodder, Frifelt.
 Nielsen, Bent Sophus, Asminderup, Værslev.
 Nielsen, Egon, Øllemose, Fuglebjerg.
 Nielsen, Erik, Sjælsøgård, Nr. Asminderup.
 Nielsen, Henry, Snæburn, Hobro.
 Nielsen, Jens Marthinus, Ålegårds Mark, Fjerritslev, Jyll.
 Nielsen, Kurt Erling, Asminderup, Værslev.
 Nielsen, Poul Kristian, Ågård, Hjerk, Roslev.
 Otzen, Daniel, Frøslev Mark, Padborg.
 Pedersen, Aksel Harry, Lille Lende, Hårlev.
 Pedersen, Niels Arne, Duebjerg, Flinterup, Sorø.
 Pedersen, Søren Svendsgård, Sandholm, Nr. Nissum.
 Petersen, Karl Kristian, Bolbjerg, Vig, Sjælland.
 Petersen, Knud Helmer, Sillestrup, Sdr. Ørslev.
 Porskrog, Søren Peder Pedersen, Vestergade 32, Auning.
 Poulsen, Poul Hornshøj, Vester Sivebæk, Gødstrup.
 Rasmussen, Ib Toxværd, Marrebæk, Væggerløse.
 Skovgård, Bent, Kirkevænget, Ulfborg.

Storm, Ebbe, »Vorregård«, Veerst.
 Støjberg, Mathias, »Frederiksdal«, Hjerik, Roslev.
 Sørensen, Gudmund Karlo, Heldager, Svendborg.
 Therkelsen, Svend Åge, Blåhøj by.

SOMMERSKOLEN 1951

Andersen, Ellen Sommer, »Vrågård«, Sdr. Bork, Tarm.
 Andersen, Gerda Marie, »Bosemosegård«, Horne, Fyn.
 Bech, Inga, Holleskov, Føvling.
 Bukkehave, Anne Kirstine, Puggårdsvej 25, Odense.
 Caspersen, Birthe Kristine, Skafterup, Sandved, Sjælland.
 Christiansen, Ellen Cecilie, Skrøbelev, Langeland.
 Christiansen, Tove Bodil, Kundby, Sandby, Sjælland.
 Christoffersen, Anna Marie, »Hvorupgård«, Vestborg, Ålborg.
 Enevoldsen, Lydia, »Kærfold«, Hoven, Tarm.
 Flatekval, Målfrid, Store Milde, Bergen, Norge.
 Frank, Thora Olesen, V. Vedsted, Ribe.
 Goul, Anna Ladefoged, Bajlum, Roslev.
 Hangård, Ebba Jensen, Fårtoft, Sundby, Mors.
 Hansen, Anna Cecilie, »Hovlundgård«, Bredebro.
 Hansen, Edith Kirkeløkke, Årslev, Fyn.
 Hansen, Esther, Lihme, Vestsalling.
 Hansen, Lilli Olise, »Bavnehøj«, Nyrup, Nykøbing S.
 Hegelund, Anna Kristine, Sjelle, Skovby, Østjyll.
 Holmgård, Ragna, Hasselvej 33 b, København, Vanløse.
 Husted, Tove, Bøvlingbjerg.
 Jensen, Anna Marie, »Højgård«, Borre, Oksbøl.
 Jensen, Birgit Daugård, Langkastrup, Uggelhuse.
 Jensen, Edith, »Skovfryd«, Sabro, Mundelstrup.
 Nielsen, Edith, Gård Nr. 6, Skrydstrup Flyveplads, O. Jersdal.
 Jensen, Erna Marie, »Østervang«, Skanderborg Mark.
 Jensen, Inga Kristiane, Tågerup, Roskilde.
 Jensen, Inger, Veerst By, Veerst.
 Jensen, Kaja Solveig, »Vildkjærgård«, Korsvang.
 Jensen, Karen Kristine, »Havetjørnegård«, Herfølge, Sjælland.
 Jensen, Karen Lisbeth, Mejlbj, Hjortshøj.
 Jensen, Rita, Tobøl, Guldager.
 Jørgensen, Ellen Margrethe, »Møllegården«, Kerteminde.
 Jørgensen, Gudrun, Læborg, Vejen.
 Kloppenborg, Kirsten, »Skovgård«, Lindknud, Brørup.
 Knudsen, Eli Kortegård, Skovbølling, Glejbjerg.
 Knudsen, Anna, Skovbølling, Glejbjerg.
 Knudsen, Kristine, Nørby, Holmsland, Ringkøbing.

- Kristensen, Birthe, Sejling, Skægkær.
 Kristensen, Signe, »Gl. Præstegård«, Lomborg, Ramme.
 Kristoffersen, Valborg, Nr. Søby, Fyn.
 Kveiborg, Ingeborg Elisabeth, »Fuglehøjgård«, Hørdum, Thy.
 Larsen, Esther Agnes, »Gyldenholm«, Asnæs, Sjælland.
 Larsen, Helga Skov, »Thyrasbrønd«, Hinnerup.
 Larsen, Solveig Fuglsbjerg, Amstrup Skovgård, Falling St.
 Lisby, Rigmor, Ferring, Bonnet St.
 Lund, Bødil, Vester Nebel, Kolding.
 Lund, Sigrid Agnethe, »Nygård«, Herfølge.
 Lysgård, Karen Bodil, »Østergård«, Skibbild.
 Mikkelsen, Else Bach, »Hjermgårde«, Hjerm.
 Mikkelsen, Rigmor, Tranebjerg, Samsø.
 Mortensen, Ella Burskov, Ø. Brønderslev, Brønderslev.
 Mortensen, Ida, Honum, Rask Mølle.
 Mouritsen, Anna Irene, »Hobæk«, Bedsted, Thy.
 Mousing, Ase Lilly, Sjelle Mark, Skovby, Østjylland.
 Mølvadgård, Dagmar Refsgård, Zytphensminde, Hjerm.
 Nicolaisen, Asta, Orten Plantørgård, Varde.
 Nielsen, Anna, Nørreallé 79, Thisted.
 Nielsen, Gerda Skovgård, Ulfborg Kirkeby, Ulfborg.
 Nielsen, Helene, Nørreallé 79, Thisted.
 Nielsen, Henny Bruun, Engene, Daugård.
 Nielsen, Jytta, »Søgård«, Sønderlev St.
 Nielsen, Karen Kristine Ellehave, »Næshavehus«, Svendborg
 Landevej, Fåborg.
 Nielsen, Kristine Nelly, Gjettrup, Glejbjerg.
 Nielsen, Vera Linding, Horne, Tistrup.
 Nordestgård, Anna Marie, »Nordestgård«, Tim.
 Nydam, Johanne Rasmine, Lynghøj, Gelsted.
 Nørgård, Marie Elisabeth, Billund, Vojens.
 Olesen, Elisabeth Anna, Orten, Varde.
 Olsen, Gerda, Skrubbeltrang, Bindslev.
 Pedersen, Ane Agnethe, Krogstrup, Torrild, Odder.
 Pedersen, Else Grethe, Stenbjerg, Jyderup, Vig, Sjælland.
 Pedersen, Johanne Marie, Krogstrup, Torrild, Odder.
 Poulsen, Dagny, »Østergård«, Sædding, Nr. Nebel.
 Poulsen, Dorothea, Marienborg, Dagebøl, Sydslesvig.
 Poulsgård, Kamma, St. Kastbjerg, Dybe, Bonnet.
 Poulsgård, Stinne, St. Kastbjerg, Dybe, Bonnet.
 Rasmussen, Inger, »Skovby«, Stubberup, Assens.
 Rosengård, Marie, Dømmestrup, Fangel, Fyn.
 Sagbakken, Oddbjørg, Røykenvig, Norge.
 Sehested, Anna Lise, »Eriksgården«, Sall.

Schmidt, Kjesten Marie, Genner Strand, Genner.
Sejrup, Elna Mathiasen, Nr. Kollemorten, Kollemorten.
Serup, Anne-Metha, Brejning, Spjald.
Støjberg, Maren Seerup, »Frederiksdal«, Hjerk, Roslev.
Sønnichsen, Margrethe, Genner, Åbenrå.
Sørensen, Bodil, »Mosegården«, Todbjerg, Hjortshøj.
Tang, Ellen Marie, Seem, Ribe.
Tang, Metha Kirstine, Seem, Ribe.
Torp, Solveig, Store Milde, Bergen, Norge.
Wentzel, Karen Agnethe, Østergård, Arre, Varde.
Øer, Henny, Solbjerg, Mors.

INDHOLD

	Side
<i>Valdemar Rørdam: Havamal</i>	3
<i>Hans Haarder: Smaat og stort om det folkelige Danmark</i> ...	9
<i>Jobs. Hvid: Er vi inde i et tidsskifte for højskolen?</i>	18
<i>Aage Møller: C. P. O. Christiansen</i>	23
<i>Asbjørn Mandøe: Er det lukketid?</i>	27
<i>Gunner Oxe Pedersen: Det objektive og det personlige</i>	32
<i>Hans Haarder: Aarets gang</i>	36
<i>Erik Graugård: Tanker paa en traktor</i>	69
<i>Minna: Vi starter en forening</i>	71
<i>Gerda Hilligsø: Brev</i>	73
<i>Erik Graugård: Elevforeningen</i>	74
<i>Elevforeningens regnskab</i>	75
<i>Landselevforeningen</i>	76
<i>Rønshovedmøderne</i>	77
<i>Mariane Overgaard: Sommerpigernes dagsøvelse</i>	78
<i>Jobs. Hvid: En dagsøvelse</i>	80
<i>Elevliste</i>	81

Elevmøde

lørdag den 5. juli (fra kl. 18), søndag den 6. og mandag den 7. juli
(slutter kl. 24).

Tæpper, rationeringskort, kniv, ske, gaffel, dyb tallerken og kop medbringes. Der bliver i år ikke sendt kort ud om elevmødet, så husk det nu og kom i stort tal, som I plejer.

Grænselandsstævne

2.—9. august.

Elev- og efterårsmøde

lørdag den 6. (fra kl. 18), søndag den 7. og mandag den 8. september. Husk nu, at I også er meget velkomne til dette møde, og gør jeres forældre og bekendte opmærksomme på, at vi også meget gerne ser dem ved den lejlighed.

Nb.: Vi vil gerne indbyde 25-års jubilarerne til at deltage i mødet fra 6.—8. september. Vi håber, at en af holdene 1927, 1927—28 vil søge kontakt med alle kammeraterne og sætte dem stævne her-nede. Det ville glæde os, om rigtig mange ville komme og være sammen med Aage Møllers og gense hinanden og deres gamle skole. Jo flere der kommer, des festligere.

Dernæst vil vi indtrængende henstille til 10-års jubilarerne (1941—42, 1942), at de samler sig sammen til i stort tal at besøge os enten til sommerens eller efterårets elevmøde. Husk på, I er vore pionerhold. Kom!